

GAZETA LITERARĂ

Anul III, nr. 17 (111) - Joi 26 aprilie 1956

ORGAN SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

8 pagini 50 bani

ÎN ÎNTÎMPINAREA CONGRESULUI SCRITORILOR

De vorbă cu Marcel Bresașu

Și totuși e adevărat: Marcel Bresașu m-a fixat „rendez-vous” acasă, nu acolo unde îl arăta cîndva o caricatură binevoitoare și unde toată lumea literară știe că poate fi găsit, cel puțin o dată pe zi, de mai bine de douăzeci de ani...

numai greșită teoretic, dar a creat și mai crează o sumă de greutăți practice. Să îndrăznesc să formulez ideea că asemenea cultul personalității se în-

Nu originalitatea pentru originalitate! Ea nu e un elect, ci o cauză. Altminteri interpretată devine contrariu ei, facție, pretențioasă. În acest caz nimic nu seamănă mai mult cu o originalitate decît alți originalități create artificial; adică un poet în goană după originalitate se va trezi la capătul cursei aidoma cu altul.

manifeste originalitatea, ca semn și măsură a autenticității, să-și valorifice calitățile proprii. Va fi mai greu, dar sper că nu imposibil să i se înțeleagă fără conștientizarea, fără abandonarea intrinsecii revoluționare — pe lângă calități și „defectele” lui proprii.

— Imi permiteți să vă interpretez. A fi original înseamnă a fi tu însuși. F aproape o tautologie, mărturisesc, dar n-am altă definiție la îndemînă. (Poetul iar intervine, îmboldindu-mă: „Nu-i nimic. E felul d-tale de a fi... original”). Dar a fi tu însuși, pentru un artist realist-socialist înseamnă a fi implicit exponentul ideilor făuritorilor socialismului, fiindcă acestea se confundă cu propriile lui convingeri. Fînd seama de identitatea de aspirații dintre creator și public, poetul poate fi îndemnat fără teamă să fie el însuși. Ceea ce i s-a cerut mereu, nu?

— Da, prin „defecte” nu înțeleg greșeli de concepții și blbieli în expresie, ci excese sau limite proprii, pedicele și idiosincraziile, toate particularitățile artistului. Ori comprehensiunea față de aceste defecte constituie de cele mai multe ori un privilegiu acordat clasicilor, deci numai post mortem!

— Vreți să spuneți că lipsurile reale ale artistului nu trebuie să fie confundate cu limitele stilului său, cu limitele personalității sale.

— O personalitate veritabilă e definită prin timbrul de care vorbește adineuri. În componența acestuia intră însă o sumă de armonice, care luate izolat se trec la rubrica „avem și lipsuri”, dar fără de care stilul respectiv nu poate fi conceput. Cînd se va pricepe acest lucru, poate că vom câștiga și unele procese de intenție care se mai fac autorilor. A reproșa fanteziei că nu se oprește la bariere, sensibilității că se înduioșează prea repede, umorului că rîde fără să ducă palma la gură, este a măsura cu metrul țepăn, de lemn, formele involvurate ale unui trup viu... Expresiv și omogen sint noțiuni antinomice. Dar și conștient are nuanțe, dar mi-te culorare unui temperament bine marcat... Imi stă pe inimă un paradox. Ceea ce lipsește începătorilor sînt tocmai defectele! Adică îndrăzneala de a fi el însuși, vitregirea voluntară de ceea ce constituie propriul lor glas, în beneficiul imitarii mai mult a defectelor decît a calităților meșteșugului pe care și-l propun drept model.

— Da, un din consecințele buclucăse ale literaturii conformiste a fost pune-

P A Z Ă

Am poposit la început de eră, Bătrîn pușcaș cu arma-n bandulieră Sătul de triste, palide vedenii Cu umbilă-n omenire de milenii

Aicea stau cu alți de-ai mei tovarăși, Spunînd povești, aceleași iar și iarăși, Cu baioneta pusă sub hărbie Ca somnul să-l gonim de-ar fi să vie.

Ne dau tîrcoale crincenole iasme, Știutele, robie, jaf, război — Ai zice c-ar dori s-asculte basme.

Noi știm c-ar vrea pe poarta erei noi — Și între și să sfiorcă singe... — Prietene, deci arma-n mîini o strînge!

S Î N T G A T A . . .

Sînt gata, uite, oricînd să spun Bătrîni meze muze rămas bun, Să las să-și cate poezia gineri Printre urmașii mei frumoși și tineri.

Dar cît mai sînt scîlăși și splni prin lanuri Și frîne, prin uzline, la elanuri, Lăsați-mă pe mine să le rup Și să le smulg cu dinții mei de lup.

Dușmanii eu am și-așa deșturi pe lume Ce-mi știu de teamă, nu numai de nume, Iar de-oi cădea, abia de mă ridic, Căci și ucis, dușmanii mi-i despîc!

Să răspîndească alții vorbe rare De aventuri cu petele solare, Eu am rămas cu fața spre vrăjmași Cu ochii-n patru și atent la pași.

Și pot să mor, dar nu s-adorm pe armă, Chiar dacă oboseala grea mă dărnă, Și știu că tot ce fac nu e zadarnic, Chiar dac-așez m-am chinuit amaric.

Și poate n-am să intru-n noua eră Cu oamenii cei noi, mai bunji ca mine... Cînd se încalță o termitieră, Un pic războinic paza ei o ține, Termite ce rămîn pe dinafară, Pe cînd se-nchide zidul la cetate — Eu n-am să intru-n era nouă, poate.

SIMPLU SOLDAT

La ce-mi servește, mamă, cît m-ai făcut poet? Să-mi placă ginguritul porumbilor sălbatic, Să calc pe șesu-n floare cu griji și inerat, Să nu-l apăs prea tare cu pașii-mi singuratici?..

Dar s-au gândit bancherii, cînd apăsau pe fata Cu camătă la termen, iar vechiul stat cu bir? — De-aceea nu pot scrie sonete moi ca vata Și folosesc adesea urita rimă „zbir”!

— Ajunge, spune-or unii, cu lupta ta de clasă! Cu lupta pentru pace și pentru comunism! Mai cîntă și tu, frate, ciorapii de mătasă Și dragostea suavă-ntr-un flutur și iris..

Ori laudă supremul moment cînd se cunună În soare hidrogenul și-n heliu se schimbă, Ori cînd neantu-n spații ca clopotele sună Căutîndu-și chip și seamă în omenesa limbă..

— Eu voi muri probabil peste vreo trei deconii Și poate că-mi vor face statuie șebîniin, Dar pin-atunci gîndi-vi mereu în cincinale, Partidule, ca simplul soldat al oștii tale!

Mihai Beniuc

ÎN CINSTEA ZILEI DE 1 MAI

OAMENI DE LA GRIVIȚA ROȘIE

UN VETERAN

Nea Mihai Ștefan, fierarul, e un om mic de stat, foarte vinjos, parcă ar fi și dînsul forjă din cel mai tare fier. De cîte ori mă întîlnim cu dînsul îl admirăm în izbăvita forță a minilor și mai ales zîmbetul blajin, strecurat pe sub mustata lunsă scur, și vorba domoală, mai mult sopțită, însoțită de semnele foarte grăitoare ale feței și minilor. Sînt încredințat că dînsul poate transmite cele mai felurite gânduri numai prin semne. Cel pătruzeci de ani de cînd a intrat ucenic la un meșter ungur, fierar-carețas undeva pe lângă Obor, l-au învățat să vorbească puțin, pentru că vaietul fierului lovit acoperă glasul omului — și să se folosească de semne felurite, din degele și din cap, imposibil de descris, oricît ar fi cineva de meșter în treaba asta.

Nu de mult, colectivul complexului „Grivița Roșie” a sărbătorit un important eveniment: Drapelul roșu de producție pe ramură s-a întors de la Cluj la București, intrucît întrecerea pe semestrul doi al anului trecut a fost câștigată de grivițeni. Nea Mihai a făcut parte din garda de onoare a drapelului. L-am văzut în fotografie și pe dată mi-am zis că e musai să-l revăd. Iată-mă așa dar la forjă, între cuptoarele incinse, într-o căldură sufocantă, cu auzul su pus unui dudui supărător, cu ochii la ciocanul automat de trei tone care, în plină funcțiune, lovea cu sete într-un bloc de fier aproape incandescent. Mihai Ștefan cu echipa sa munccea. Ne-am salutat respectuos, fără vorbă, de la distanță. Știam că fierarii, odată de scot fierul din cuptor, n-au ochi de scăpat pe de lațuri, nici vreme de taitas. Ei știu foarte bine că fierul trebuie bătut pînă-i cald, altfel se pierde „caldul” și e nevoie de o reîncălzire pentru aceeași operație. Ceea ce, pe lângă risipa de combustibil, înseamnă și irosire de timp; iar timpul e prețios.

Pe ghereta ciocanului este o placardă scrisă cu roșu: „Brigada 1 Mai s-a angajat să forjeze în cîntea zilei de 1 Mai cea mai mare producție de biele de pînă acum — treizeci de tone”; același text este scris cu tibiziș pe un braț al masivului ciocan.

— Se face, nea Fane? întreb într-o clipă de răgaz. Nea Fane și-a strîns buzele, și-a lăsat în jos colțurile gurii, spîncinete și s-au înălțat, arcuindu-se și și-a dat pușintel palmele în lături, spunîndu-mi prin acesteia ton că

nici nu mai începe îndoială: „Se face!” — Poate cu una în plus, a adăugat, stîngindu-și fruntea cu dosul minii. În vremea asta muncitorii aduceau o nouă bieală sub ciocan. — O vezi pe asta? E de Pacific: 500 de kil.

Un bloc de fier înroșit, prins într-un clește uriaș, purtat de lanțul podului rulant și minuit de oameni. — Aici trebuie os tare, spuse nea Mihai, repezindu-se să ajute.

Adevăr grăitește dînsul. Munca fierarilor este dură, poate cea mai dură dintre muncile de la atelier. Să porți greutăți uriașe, să umbli cu unelte masive, să modelezi blocuri de fier incinse, cu îndemnată femelior cînd asoagă alutai, în dogoare de foc, în fum și în duduiul neîntrerupt al arzătoarelor, în huiet. Sînt izbiturile ciocanelor se cutremură pămîntul, fierul geme, dar se supune voînței omeniești. Nea Mihai poruncește numai din mîna macaragiului de la podul rulant și numai din cap ciocanului, cu toții buimăcîți de căldură: „dă-ii!” Cînd face acest semn, făptura lui scumă și se adună nu știu cum, parcă presată, închipuind pe via presarea fierului sub lovitura de trei tone greutate.

Bătrînul n-are vreme de pierdut cît muncește, așa că am pus la cale o mică „plănară”, înaintea unei silocle de vin, într-un restaurant curățel de pe Grivița. Spre indignarea amatorilor de eroi ideali și a purtătorilor „principali”, ne-am simțit foarte bine acolo. Tot în cînta acestora trebuie să spun că în nea Mihai sălășluiește nu numai puterea făuritoare de piese grede, forjate, ci și una mai gingașă, potrivită cu umplerea paharelor și gîltoarea pe înăuntru. Nea Mihai bea fără prea mult ritual, dar vinului cîntea cuvenită.

— Într-o vreme mă prostissem. Trăgeam secărică pînă îmi crăpa capul. Dar s-au fîm de mine tovarășii și doctorii, M-am lăsat, nu mai beau

deci vin, dar nu pînă mă prostesc. Și țigara am zvrilit-o. Gata. „Păcat de sănătatea matală, nea Fane”, ziceau doctorii.

Hotărît lucru, cu asemenea meletne nea Mihai n-are decît infime șanse să ajungă erou pozitiv, croit după rețetele puritanilor, cu toate că de la șaisprezece ani trage cu ciocanul, că e comunist, că e decorat cu Ordinul Muncii clasa întâia, că e cel mai bun și cel mai vechi fierar din secția sa și că a crescut nenumerate rînduri de meseriași.

Cît privește Ordinul Muncii... Cînd s-a montat ciocanul cel mare la forjă nici un șef de partid n-a vrut să-l ia în primire. Se uitau unii la alții sub ochii inginerului, căutîndu-l pe

Mihai Ștefan

neam Mihai; el nu era de față. Nu venise, cu bună știință.

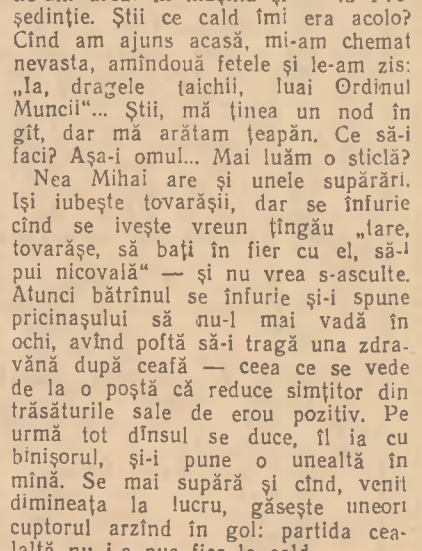
— Mihai să-l ia, el face biele. — Poate vrea altcineva. Nea Mihai nu ține neapărat. Nu s-au arătat amatori, așa că nea Mihai a rămas cu ciocanul. — Îl iau tovarășii inginer, cu o condiție: am să văd de el ca de ceasul meu, dar să nu mi-l strice altul. Să lucreze la el numai ciocanarii mei, altfel nu răspund. — Dumneata organizează-te cum știi, pe urmă vedem noi. Greutatea era că nu se aflau oameni specializați pentru biele.

„Am să-i fac!” hotărît nea Mihai. A pornit întîi cu Stanciu Florea, prieten nedespărțit cu care lucrează (și mai bea un pahărel de șaisprezece ani. „Nici frate să-mi fie nu m-ar înțelege mai bine”. Curînd, de la o tură, nea Mihai a ajuns la două ture. Ciocanul mergea strîns, era în stare să bată fără oprire. Nea Mihai îl ține în mare cinste: „Sovietice, dom’le. Sempul și bun. Tare. Bate, nu sună a oală!” Dacă a văzut cum merge producția cu două ture, s-a gîndit că nu strică să fie trei ture. Și-a strîns partidă la o consfătuire. S-au gîndit, și-au împărțit sarcinile, s-au sfătuit cu maștri, cu inginerii — bine... Ciocanul merge de doi ani, fără reparații, iar producția a crescut, depășindu-se planul cu 150-160 la sută.

— Asta mai zic și eu ciocan! L-au montat în cîntea zilei de 1 Mai, d-ala și brigada noastră se numește „1 Mai”. Și-ntr-o zi mă cheamă la comitetul de întreprindere: „Nea Fănică, mine să te bărbieriești, să îmbiaci hainele cele mai bune”. — De ce? întreb. „Las, mine”. A doua zi ne-am urcat în mașină și — la Președinție. Știi ce cald îmi era acolo? Cînd am ajuns acasă, mi-am chemat nevasta, amîndouă fetele și le-am zis: „Ia, dragăte, taichii, luați Ordinul Muncii”. — Știi, mă ținea un nod în gît, dar mă arătam țepăn. Ce să-i faci? Așa-i omul... Mai luăm o sticlă?

Nea Mihai are și unele supărări. Își iubeste tovarășii, dar se infurie cînd se ivesc vreun fîngău „lare, tovarășe, să bați în fier cu el, să-l pui nicovăliă” — și nu vrea s-asculte. Atunci bătrînul se infurie și-i spune pricinașului să nu-l mai vadă în ochi, avînd poftă să-i tragă una zdrăvănă după ceafă — ceea ce se vede de la o poștă că reduce simțitor din trăsăturile sale de erou pozitiv. Pe urmă tot dînsul se duce, îl ia cu binșorul, și-i pune o cneală în mîna. Se mai supără și unul, venit dimineața la lucru, găsește uneori cuptorul arzînd în gol; partidă cealaltă nu i-a pus fier la cald.

— Dumneata organizează-te cum știi, pe urmă vedem noi. Greutatea era că nu se aflau oameni specializați pentru biele.

Dumitru Mircea

— Dumneata organizează-te cum știi, pe urmă vedem noi. Greutatea era că nu se aflau oameni specializați pentru biele.

Oamenii ai literaturii și artei! Luptați pentru un înalt conținut de idei al literaturii și artei, perfecționați neobosit măiestria voastră artistică!

(Din Chemările Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român cu prilejul zilei de 1 Mai 1956)

În izbeliștea vântului

— POVESTIRE —

— Măi! I-a strigat domnul plutoner major de la compania de depozit pe elevul Ursu. Mă pomă-năgule!

Ursu s-a făcut că nu-l aude căel, de, se scootea acum destul de zburâtuț, gata să zboare cu propriile sale aripi. Sifrise cursurile gimnaziale și urma școala superioară comercială din oraș, unde învăța pe rupte nu numai contabilitatea și calculul probabilităților, dar mai ales învăța economia politică și dreptul. Avea aproape în fiecare zi ore de franceză, germană și engleză și stătea zile întregi cu nasul în dicționar și enciclopedii.

Nu mai putea suferi să-l stăte un plutoner major.

— Măi! n-auri, mă, boșaru! Ești eurd? Stai! Ursu se ducea la școală cu sacul de merinde plin de cărți, ciote și dicționare.

S-a oprit laocul.

— Pe mine mă strigați, don' major Balan?

— Da, pe tine, a zis majorul. Ce? Nu-ți dă mîna? Vrei să-mi scoți capela înaintea ta? Vrei să-ți zic „să trăiești” ca la domniile ofițeri?

— N-am vreme de vorbă, i-a răspuns Ursu. Mă duc la școală.

— Nu te mai du la școală, i-a spus Balan. Hai la companie. Te cheamă domnul căpitan. Zice că are ordin de la domnul colonel... Am fugit glifind după tine... De când te strig... În sfârșit, bine că te-am prins... Știam eu că dacă trimiți un soldat n-ai să te întorci... Știu ce pui de lele îmi ești...

— Copilul de trupă s-a întors din drum. Majorul rise:

— N-are să-ți meargă bine... Te-ai întors...

— Pentru ce mă cheamă? a întrebat Ursu.

— Nu știu, mînti majorul, cu o bucurie diabolică în privire.

Ursu a intrat în cancelarie. Convorbirea cu domnul căpitan a durat puțin. Era încunștinat că regimentul, din lipsă de fonduri, nu-l mai putea întreține la învățătură. Ii propunea s-alegă din două una: ori rămîne copil de trupă și trece la muzică, ori părăsește regimentul chiar în dimineața acolei zile. Elevul s-a legat de ultima dispoziție și a spus că părăsește regimentul.

Căpitanul i-a urât succes și a zis:

— Atunci dă în primire efectele și cazarmamentul.

— Domnule căpitan, mai păsuți-mă câteva zile, pînă ce îmi fac rost de haine, de schimburi, de încălțăminte. Nu pot merge la școală desculț și dezbrăcat... Cel puțin să sifrise anul școlar și pe urmă...

— Dragul meu, zise căpitanul pe un ton amical, nu-i dădu minte... Ordinul e ordin și nu se discută, ci se execută. Știi cum este în cazarmă, aici ai stat ațitia ani de zile... Statul scootește că s-a sifrit cu văduvele și orfanii de război... E prea mult de la război să mai avem pretenții de la stat...

Ursu s-a dus la magazie cu bratul plin de tot ce luase în primire: haine, pătură, ranță, sac de merinde, centron și puscă. Avea aproape tot ce poate avea un soldat în cazarmă.

Copiii de trupă făceau și instrucție uneori, după toanele comandantului de regiment și după toanele comandantului de companie. Fie că mergeau la cîmp cu soldații odată, fie că mergeau separat. Nu mai că puștile erau mai mari decît soldații, căci trebuiau mereu să le salte în spate, să nu se atingă de pămînt. Gradații strigau la micii soldați:

— Pușca sus, crucea măti! Pușca sus... Făceau exerciții de întoarcere și mars, de mînuirea armei și „broasca”. Copiii de trupă trăiau în aceleași condiții ca soldații, tot atît de umiliți, tot atît de pedepsiți, batjocura întregului regiment, căci din boșari și pomanagii nu-i mai scootea ofițerii și subofițerii, sergenții și caporalii, bucătarii, grăjdarii, frizerii și artelnicii.

De regulă, făceau instrucție de trei ori pe săptămînă, după amiezile, cînd se scootea că nu au școală și sînt liberi... Dimineața, școală la cataramă, iar după amiezile, instrucție. Seara erau morți de oboseală, abia se țineau pe picioare de atîta fugă... După stingere, nu aveau voie să stea cu lumina aprinsă. Ofițerii de serviciu le stingeau lumina zicînd:

— A sunat stingerea... Statul nu are de unde plăti...

— Nu mi-am făcut lecțiile, răspundea Ursu. Unde să învăț?

— Învăță la lumina lunii, că e fără parale... Lui Ursu îi trecu prin față toată viața sa de copil de trupă. Cu un gînd se intrîta că pleacă, dar cu zece se bucura că scapă de iadul în care i se usca sufletul și simțea cum moare înelul cu înelul, ca pasărea cerului închisă în colivie.

— Rău ai făcut că n-ai rămas la muzică, zise majorul, pe cînd îi lua în primire efectele. Ar fi rămas tot pe tine... Regimentul te-a ajutat destul... Regimentul mi-a dat duceală cu lingurița și fmi scoate ochii cu polonicul, don' major, i-a răspuns Ursu.

— Cu muzica puteai fi angajat ca gagistru la regiment, pe cînd cu școala, tot la măturat străzile ai să ajungi. Cime se uită la unul cu liceu? Am auzit că la București studenții pavează străzile, le mătură, le stropesc cu apă...

— Te-au dat afară?

— M-au dat...

— Foarte bine au făcut... Că tu nu ești de haină militară cum nu-i bun bălăgarul pentru țigară...

— Mulțumesc...

— Ce să mai faci mofturi... Nu vezi că ești ca dracu'...

Ursu a aflat de la Onel o mulțime despre domnul Pleșca. A aflat că a fost consul la Ankara și Haga, că lucrează la un tratat de economie politică și la un plan de redresare economică și că dacă îi reușese planul atunci poate ajunge și ministru și director la banca națională...

Onel Caliga, sau Onel, cum era numit la școală de colegii săi, trecuse la școala superioară comercială după ce rămăsese repetent în clasa a VI-a de liceu. Cădere i-a venit de la limba latină, pentru care rămăsese cu o mare averșiune. Îi avea la acest obiect pe domnul Gaspar.

Domnul Gaspar era profesor de latină și greacă la liceu și profesor de germană și engleză la școala comercială superioară. Studiase la Dresda și fusese cîțiva ani translator din engleză în romînă la societățile petrolifere din London City.

Domnul Gaspar era prieten bun cu domnul Pleșca. Se duceau împreună la plimbare. În călătoriile prin țară și străinătate și mai ales la chefuli, căci le plăcea vinul și muzica mai mult decît școala... În tovărășia lor venea și prefectul, și colonelul Achile Opreșan, și deputatul Pironescu. Prefectul purta monoclu și mînuși albe; Pironescu purta ochelari cu rame de aur pe nas, legați cu un snur negru de jiletică; Achile Opreșan purta favoriți ca Napoleon al III-lea; Gaspar purta baston gros de lemn de cireș, căci se temea să nu fie bătut de elei, iar Pleșca umbra cu umbrela subsoară și iarnă și vară, căci voia să-l imite pe Iorga. Din cînd în cînd se ducea la chefuli cu profesorii și Onel Caliga, căci avea darul cîntărilor lui nu s-a mai văzut elev de liceu. La chefuli mai venea și domnul profesor de limba germană de la liceu, domnul Gluck, iar foarte rar își făcea apariția domnul Caras, profesor de calligrafie și desen, care picta și sfinți în ulei pe la biserică și din cauza aceasta toți îi spuneau „pictorul”.

Onel Caliga cînta și umplea paharele la profesor. Numai profesorul de latină și greacă de la liceu suferea să-i toarne vin peste vinul încă nesifrit din pahar.

— Nu turna mata la mine vin, i-a spus prima dată profesorul.

Caliga a uitat și iar i-a turnat.

— Eu spun la mata pentru ultima oară: nu turna vin...

A trecut ce-a trecut, petrecerea era în toi, iar Caliga a uitat ce-i spusese Gaspar și iar îi turnă vin.

— Eu spun la mata: ce înseamnă porcăria asta? Eu nu băt încă și mata torni... Eu spun și mata nu ascultă... Cap de lemn la mata pe umere?

— Lasă, Gaspar, interveni împăciuitor Pleșca.

— Mai bine declamă ceva din poezii latine, zise colonelul Achile Opreșan.

— Leafă îi numai un „chicueș” pentru domnul profesor, un bacșiș de la stat...

Cel mai întreprinzător dintre toți era domnul profesor Ovidiu Pleșca. Era și cazul să fie așa, căci era profesor de economie politică, de drept civil și constituțional, de drept maritim și comercial și cunoștea toate tainele legilor și economiei mărfurilor... Cînd vorbea de legea cererii și ofertei, îi cita pe Adam Smith, iar cînd vorbea de războaie și calamități zicea că este admiratorul lui Malthus...

Domnul profesor Ovidiu Pleșca își făcea planuri mari filantropice de viitor: avea de gînd să organizeze primul falanster fourrierist din România... Avea planuri de interese generale pe întreaga țară... Făcuse un memoriu la minister pentru a-i pune la dispoziție un domeniu... Ca specialist în cunoașterea cauzelor mizeriei omeniului, nu era lipsit nici de gânduri umanitare și filantropice și se gîndi, pentru început, să facă ceva cu propria sa grădiniță, cu propria sa gospodărie... Pe lângă vilă avea câteva mii de butuci de viță de vie, avea o creșătorie de păsări și un coteț de porci.

Pînă să înființeze viitorul falanster, pînă să-i facă rost de capital, îl luă să-i îngrășească de porci și de găini, pe Ionel Caliga, orfan de ambii părinți. Domnul profesor Pleșca îi făcuse o uniformă: salopetă gri de doc, șapcă și o pereche de sandale de piele de box.

Domnul profesor se lăuda preluțindeni că face un act de filantropie... Dar Caliga nu-i vedea capul de muncă și nu mai prididea de cîrat cumpărat din oraș, de adus pachete și cadouri de la cunoștinți și prietenii domnului Pleșca. Dimineața, înainte de-a se duce la școală, mergea la piață, mîna cu poata, da mîncare la porci și ajuta doamna Lizica, soția domnului profesor, să caute găinile de ou. Asta se întimpla înainte de-a le da drumul afară.

— Măi, Onel, i-a spus Ursu, fă-mi și mie rost de trai, că m-au scos la pensie de regiment.

— Cealaltă mîine...

— Dar tu, Ursulache?

— Tot cealaltă mîine...

— Era vara și finețul era plin de bunătați pe care Ursu le cunoștea de cînd era acasă. Știa care plantă este dulce și care acrișoară, care are aromă și parfum și care otrăvă, iar malul pîrlului era plin de tufe de zarnă care încep să se coace.

De cîte ori mergea pe cîmp sau în grădini, măcăsa îi da de grijă:

— Nu mînce zarnă, că ai să mori... E otrăvă... În zadar vorbea măcăsa... El dăduse de mult de zarnă. Nu l-ar fi descoperit niciodată, dacă nu l-ar fi găsit adormit de cîteva ori lîngă o tufă de zarnă și murdar pe față de zeama boabelor dulci și cleioase... De-atunci a mîncat într-una zarnă: și cînd era mic și cînd era mare. O mîncea în loc de struguri și în loc de prune, în loc de harbuji și în loc de vișine...

Măcrișul dăduse în floare, iar miera ursului te strîga s-o culegi... La fiecare pas o plantă bună de mîncat.

— Mai rămînea să descopere unde sînt cupercile și bureții... Nu-i rămînea decît să culegă hreșturi pentru a face locul.

— Dar pînă să-ți faci o casă, trebuia să-ți cîrpească hainele, să-ți curețe zdrețele militare. Îi era cîndă că nu putea să-și schimbe înfățișarea de copil de trupă cu alta mai acătării, civiță.

A consumat toată apă caldă de Caliga și tot nu a dat de capătul gîndurilor de haine... De bocanci nici nu s-a mai apucat, căci și așa erau de două ori mai mari decît piciorul său. Cînd mergea parca călca pe două rînduri de țalpi: una scorojită și alta tăbăcită. Cea scorojită era de viță, iar cea tăbăcită era a sa... Țalpile bocancilor aveau și ele muzica lor, mai ales atunci cînd călca prin mlaștini și „luă apă la pantofi”.

— N-ai să te răzbuini pe un elev care îți-i prieten și pe care l-ai dus la chefuli cu noi, zise Pleșca.

— Eu cînd dat cuvîntul, eu țin cuvîntul... Eu nu joc de-a vorba...

— Iartă-l, zise și domnul Gluck, care-l știa de elev bun.

— Bitte, macht nicht so viel larm! strigă domnul Achile Opreșan, care voia să arate că știe și limba germană.

— Cealaltă mîine...

— Dar tu, Ursulache?

— Tot cealaltă mîine...

— Era vara și finețul era plin de bunătați pe care Ursu le cunoștea de cînd era acasă. Știa care plantă este dulce și care acrișoară, care are aromă și parfum și care otrăvă, iar malul pîrlului era plin de tufe de zarnă care încep să se coace.

De cîte ori mergea pe cîmp sau în grădini, măcăsa îi da de grijă:

— Nu mînce zarnă, că ai să mori... E otrăvă... În zadar vorbea măcăsa... El dăduse de mult de zarnă. Nu l-ar fi descoperit niciodată, dacă nu l-ar fi găsit adormit de cîteva ori lîngă o tufă de zarnă și murdar pe față de zeama boabelor dulci și cleioase... De-atunci a mîncat într-una zarnă: și cînd era mic și cînd era mare. O mîncea în loc de struguri și în loc de prune, în loc de harbuji și în loc de vișine...

Măcrișul dăduse în floare, iar miera ursului te strîga s-o culegi... La fiecare pas o plantă bună de mîncat.

— Mai rămînea să descopere unde sînt cupercile și bureții... Nu-i rămînea decît să culegă hreșturi pentru a face locul.

— Dar pînă să-ți faci o casă, trebuia să-ți cîrpească hainele, să-ți curețe zdrețele militare. Îi era cîndă că nu putea să-și schimbe înfățișarea de copil de trupă cu alta mai acătării, civiță.

A consumat toată apă caldă de Caliga și tot nu a dat de capătul gîndurilor de haine... De bocanci nici nu s-a mai apucat, căci și așa erau de două ori mai mari decît piciorul său. Cînd mergea parca călca pe două rînduri de țalpi: una scorojită și alta tăbăcită. Cea scorojită era de viță, iar cea tăbăcită era a sa... Țalpile bocancilor aveau și ele muzica lor, mai ales atunci cînd călca prin mlaștini și „luă apă la pantofi”.

— N-ai să te răzbuini pe un elev care îți-i prieten și pe care l-ai dus la chefuli cu noi, zise Pleșca.

— Eu cînd dat cuvîntul, eu țin cuvîntul... Eu nu joc de-a vorba...

— Iartă-l, zise și domnul Gluck, care-l știa de elev bun.

— Bitte, macht nicht so viel larm! strigă domnul Achile Opreșan, care voia să arate că știe și limba germană.

— Cealaltă mîine...

— Dar tu, Ursulache?

— Tot cealaltă mîine...

— Era vara și finețul era plin de bunătați pe care Ursu le cunoștea de cînd era acasă. Știa care plantă este dulce și care acrișoară, care are aromă și parfum și care otrăvă, iar malul pîrlului era plin de tufe de zarnă care încep să se coace.

De cîte ori mergea pe cîmp sau în grădini, măcăsa îi da de grijă:

— Nu mînce zarnă, că ai să mori... E otrăvă... În zadar vorbea măcăsa... El dăduse de mult de zarnă. Nu l-ar fi descoperit niciodată, dacă nu l-ar fi găsit adormit de cîteva ori lîngă o tufă de zarnă și murdar pe față de zeama boabelor dulci și cleioase... De-atunci a mîncat într-una zarnă: și cînd era mic și cînd era mare. O mîncea în loc de struguri și în loc de prune, în loc de harbuji și în loc de vișine...

Măcrișul dăduse în floare, iar miera ursului te strîga s-o culegi... La fiecare pas o plantă bună de mîncat.

— Mai rămînea să descopere unde sînt cupercile și bureții... Nu-i rămînea decît să culegă hreșturi pentru a face locul.

— Dar pînă să-ți faci o casă, trebuia să-ți cîrpească hainele, să-ți curețe zdrețele militare. Îi era cîndă că nu putea să-și schimbe înfățișarea de copil de trupă cu alta mai acătării, civiță.

A consumat toată apă caldă de Caliga și tot nu a dat de capătul gîndurilor de haine... De bocanci nici nu s-a mai apucat, căci și așa erau de două ori mai mari decît piciorul său. Cînd mergea parca călca pe două rînduri de țalpi: una scorojită și alta tăbăcită. Cea scorojită era de viță, iar cea tăbăcită era a sa... Țalpile bocancilor aveau și ele muzica lor, mai ales atunci cînd călca prin mlaștini și „luă apă la pantofi”.

— N-ai să te răzbuini pe un elev care îți-i prieten și pe care l-ai dus la chefuli cu noi, zise Pleșca.

— Eu cînd dat cuvîntul, eu țin cuvîntul... Eu nu joc de-a vorba...

— Iartă-l, zise și domnul Gluck, care-l știa de elev bun.

— Bitte, macht nicht so viel larm! strigă domnul Achile Opreșan, care voia să arate că știe și limba germană.

— Cealaltă mîine...

— Dar tu, Ursulache?

— Tot cealaltă mîine...

— Era vara și finețul era plin de bunătați pe care Ursu le cunoștea de cînd era acasă. Știa care plantă este dulce și care acrișoară, care are aromă și parfum și care otrăvă, iar malul pîrlului era plin de tufe de zarnă care încep să se coace.

De cîte ori mergea pe cîmp sau în grădini, măcăsa îi da de grijă:

— Nu mînce zarnă, că ai să mori... E otrăvă... În zadar vorbea măcăsa... El dăduse de mult de zarnă. Nu l-ar fi descoperit niciodată, dacă nu l-ar fi găsit adormit de cîteva ori lîngă o tufă de zarnă și murdar pe față de zeama boabelor dulci și cleioase... De-atunci a mîncat într-una zarnă: și cînd era mic și cînd era mare. O mîncea în loc de struguri și în loc de prune, în loc de harbuji și în loc de vișine...

Măcrișul dăduse în floare, iar miera ursului te strîga s-o culegi... La fiecare pas o plantă bună de mîncat.

— Mai rămînea să descopere unde sînt cupercile și bureții... Nu-i rămînea decît să culegă hreșturi pentru a face locul.

— Dar pînă să-ți faci o casă, trebuia să-ți cîrpească hainele, să-ți curețe zdrețele militare. Îi era cîndă că nu putea să-și schimbe înfățișarea de copil de trupă cu alta mai acătării, civiță.

A consumat toată apă caldă de Caliga și tot nu a dat de capătul gîndurilor de haine... De bocanci nici nu s-a mai apucat, căci și așa erau de două ori mai mari decît piciorul său. Cînd mergea parca călca pe două rînduri de țalpi: una scorojită și alta tăbăcită. Cea scorojită era de viță, iar cea tăbăcită era a sa... Țalpile bocancilor aveau și ele muzica lor, mai ales atunci cînd călca prin mlaștini și „luă apă la pantofi”.

— N-ai să te răzbuini pe un elev care îți-i prieten și pe care l-ai dus la chefuli cu noi, zise Pleșca.

— Eu cînd dat cuvîntul, eu țin cuvîntul... Eu nu joc de-a vorba...

— Iartă-l, zise și domnul Gluck, care-l știa de elev bun.

— Bitte, macht nicht so viel larm! strigă domnul Achile Opreșan, care voia să arate că știe și limba germană.

— Cealaltă mîine...

— Dar tu, Ursulache?

— Tot cealaltă mîine...

— Era vara și finețul era plin de bunătați pe care Ursu le cunoștea de cînd era acasă. Știa care plantă este dulce și care acrișoară, care are aromă și parfum și care otrăvă, iar malul pîrlului era plin de tufe de zarnă care încep să se coace.

De cîte ori mergea pe cîmp sau în grădini, măcăsa îi da de grijă:

— Nu mînce zarnă, că ai să mori... E otrăvă... În zadar vorbea măcăsa... El dăduse de mult de zarnă. Nu l-ar fi descoperit niciodată, dacă nu l-ar fi găsit adormit de cîteva ori lîngă o tufă de zarnă și murdar pe față de zeama boabelor dulci și cleioase... De-atunci a mîncat într-una zarnă: și cînd era mic și cînd era mare. O mîncea în loc de struguri și în loc de prune, în loc de harbuji și în loc de vișine...

Măcrișul dăduse în floare, iar miera ursului te strîga s-o culegi... La fiecare pas o plantă bună de mîncat.

— Mai rămînea să descopere unde sînt cupercile și bureții... Nu-i rămînea decît să culegă hreșturi pentru a face locul.

— Dar pînă să-ți faci o casă, trebuia să-ți cîrpească hainele, să-ți curețe zdrețele militare. Îi era cîndă că nu putea să-și schimbe înfățișarea de copil de trupă cu alta mai acătării, civiță.

A consumat toată apă caldă de Caliga și tot nu a dat de capătul gîndurilor de haine... De bocanci nici nu s-a mai apucat, căci și așa erau de două ori mai mari decît piciorul său. Cînd mergea parca călca pe două rînduri de țalpi: una scorojită și alta tăbăcită. Cea scorojită era de viță, iar cea tăbăcită era a sa... Țalpile bocancilor aveau și ele muzica lor, mai ales atunci cînd călca prin mlaștini și „luă apă la pantofi”.

— N-ai să te răzbuini pe un elev care îți-i prieten și pe care l-ai dus la chefuli cu noi, zise Pleșca.

— Eu cînd dat cuvîntul, eu țin cuvîntul... Eu nu joc de-a vorba...

— Iartă-l, zise și domnul Gluck, care-l știa de elev bun.

— Bitte, macht nicht so viel larm! strigă domnul Achile Opreșan, care voia să arate că știe și limba germană.

— Cealaltă mîine...

— Dar tu, Ursulache?

— Tot cealaltă mîine...

— Era vara și finețul era plin de bunătați pe care Ursu le cunoștea de cînd era acasă. Știa care plantă este dulce și care acrișoară, care are aromă și parfum și care otrăvă, iar malul pîrlului era plin de tufe de zarnă care încep să se coace.

De cîte ori mergea pe cîmp sau în grădini, măcăsa îi da de grijă:

— Nu mînce zarnă, că ai să mori... E otrăvă... În zadar vorbea măcăsa... El dăduse de mult de zarnă. Nu l-ar fi descoperit niciodată, dacă nu l-ar fi găsit adormit de cîteva ori lîngă o tufă de zarnă și murdar pe față de zeama boabelor dulci și cleioase... De-atunci a mîncat într-una zarnă: și cînd era mic și cînd era mare. O mîncea în loc de struguri și în loc de prune, în loc de harbuji și în loc de vișine...

Gaspar se lăsă rugat, apoi se ridică în picioare și începu să declame pe un ton tragi-comic:

Oceanum interea surgens Aurora reliquit!)

Aeneas, quoniam et sociis dare tempus humanis

Præcipit curae turbataque funere mens est,

Vota deum prima victor solvebat Aenea.

Nici colonelul Achile Opreșan nu vru să rămnul mai prejos și începu a declama versuri din poemul lui Arthur Rimbaud, Paris se repopule:

Buvez! Quand la lumière arrive intense et folle,)

Fouiltez à vos côtés les luxes russellants,

Vous n'allez pas buver, sans gest, sans parole,

Dans vos verres, les yeux perdus aux lointains blancs,

Caliga, vrăjit de recitarea versurilor lui Virgiliu, mai umplu o dată paharul domnului profesor, care se întrerupsese din recitat și declamă ceva înfiorător:

— Eu spus la mata!... Eu rugat... Mata nu vru... Eu las la mata repetent... Eu nu te trec clasa, ori cît mata înveți la latină... Eu las... Pe cuvîntul meu de profesor de patru limbi străine...

— De două limbi moarte și două vorbite, îi corectă Pironescu în glumă.

— La mine latina și greaca veche este tot limbă vorbită...

— N-ai să te răzbuini pe un elev care îți-i prieten și pe care l-ai dus la chefuli cu noi, zise Pleșca.

— Eu cînd dat cuvîntul, eu țin cuvîntul... Eu nu joc de-a vorba...

— Iartă-l, zise și domnul Gluck, care-l știa de elev bun.

— Bitte, macht nicht so viel larm! strigă domnul Achile Opreșan, care voia să arate că știe și limba germană.

— Cealaltă mîine...

— Dar tu, Ursulache?

— Tot cealaltă mîine...

— Era vara și finețul era plin de bunătați pe care Ursu le cunoștea de cînd era acasă. Știa care plantă este dulce și care acrișoară, care are aromă și parfum și care otrăvă, iar malul pîrlului era plin de tufe de zarnă care încep să se coace.

De cîte ori mergea pe cîmp sau în grădini, măcăsa îi da de grijă:

— Nu mînce zarnă, că ai să mori... E otrăvă... În zadar vorbea măcăsa... El dăduse de mult de zarnă. Nu l-ar fi descoperit niciodată, dacă nu l-ar fi găsit adormit de cîteva ori lîngă o tufă de zarnă și murdar pe față de zeama boabelor dulci și cleioase... De-atunci a mîncat într-una zarnă: și cînd era mic și cînd era mare. O mîncea în loc de struguri și în loc de prune, în loc de harbuji și în loc de vișine...

Măcrișul dăduse în floare, iar miera ursului te strîga s-o culegi... La fiecare pas o plantă bună de mîncat.

— Mai rămînea să descopere unde sînt cupercile și bureții... Nu-i rămînea decît să culegă hreșturi pentru a face locul.

— Dar pînă să-ți faci o casă, trebuia să-ți cîrpească hainele, să-ți curețe zdrețele militare. Îi era cîndă că nu putea să-și schimbe înfățișarea de copil de trupă cu alta mai acătării, civiță.

A consumat toată apă caldă de Caliga și tot nu a dat de capătul gîndurilor de haine... De bocanci nici nu s-a mai apucat, căci și așa erau de două ori mai mari decît piciorul său. Cînd mergea parca călca pe două rînduri de țalpi: una scorojită și alta tăbăcită. Cea scorojită era de viță, iar cea tăbăcită era a sa... Țalpile bocancilor aveau și ele muzica lor, mai ales atunci cînd călca prin mlaștini și „luă apă la pantofi”.

— N-ai să te răzbuini pe un elev care îți-i prieten și pe care l-ai dus la chefuli cu noi, zise Pleșca.

— Eu cînd dat cuvîntul, eu țin cuvîntul... Eu nu joc de-a vorba...

— Iartă-l, zise și domnul Gluck, care-l știa de elev bun.

— Bitte, macht nicht so viel larm! strigă domnul Achile Opreșan, care voia să arate că știe și limba germană.

— Cealaltă mîine...

— Dar tu, Ursulache?

— Tot cealaltă mîine...

— Era vara și finețul era plin de bunătați pe care Ursu le cunoștea de cînd era acasă. Știa care plantă este dulce și care acrișoară, care are aromă și parfum și care otrăvă, iar malul pîrlului era plin de tufe de zarnă care încep să se coace.

De cîte ori mergea pe cîmp sau în grădini, măcăsa îi da de grijă:

— Nu mînce zarnă, că ai să mori... E otrăvă... În zadar vorbea măcăsa... El dăduse de mult de zarnă. Nu l-ar fi descoperit niciodată, dacă nu l-ar fi găsit adormit de cîteva ori lîngă o tufă de zarnă și murdar pe față de zeama boabelor dulci și cleioase... De-atunci a mîncat într-una zarnă: și cînd era mic și cînd era mare. O mîncea în loc de struguri și în loc de prune, în loc de harbuji și în loc de vișine...

Măcrișul dăduse în floare, iar miera ursului te strîga s-o culegi... La fiecare pas o plantă bună de mîncat.

— Mai rămînea să descopere unde sînt cupercile și bureții... Nu-i rămînea decît să culegă hreșturi pentru a face locul.

— Dar pînă să-ți faci o casă, trebuia să-ți cîrpească hainele, să-ți curețe zdrețele militare. Îi era cîndă că nu putea să-și schimbe înfățișarea de copil de trupă cu alta mai acătării, civiță.

A consumat toată apă caldă de Caliga și tot nu a dat de capătul gîndurilor de haine... De bocanci nici nu s-a mai apucat, căci și așa erau de două ori mai mari decît piciorul său. Cînd mergea parca călca pe două rînduri de țalpi: una scorojită și alta tăbăcită. Cea scorojită era de viță, iar cea tăbăcită era a sa... Țalpile bocancilor aveau și ele muzica lor, mai ales atunci cînd călca prin mlaștini și „luă apă la pantofi”.

— N-ai să te răzbuini pe un elev care îți-i prieten și pe care l-ai dus la chefuli cu noi, zise Pleșca.

— Eu cînd dat cuvîntul, eu țin cuvîntul... Eu nu joc de-a vorba...

— Iartă-l, zise și domnul Gluck, care-l știa de elev bun.

— Bitte, macht

Toate plugurile ară...

REPORTAJ

În birou la directorul stațiunii de mașini și tractoare din Hagieni se află o hartă desenată probabil de vreun agronom, contabil, ori pontator...

Unul mai ales, care era în dreapta bivouacului și brazda lui trecea pînă la o sută de pași de vagoane...

În ziua cînd am sosit la stațiune, această grandioasă lucră- re fusese încheiată...

M-am sculat ca să văd sosirea schimbului de noapte și plecarea pe brazda a schimbului următor...

Cînd să vă la gospodărie după alimente? Ne trebuie vreo cincisprezece kilograme de brînză, cartofi și făină...

Așa cum am spus, tractoriștii din schimburi de zi sînt tineri, elevi care își fac practica...

Fotă Ion și ceilalți tractoriști își spun că vor să-și cumpere un aparat de radio în colectiv, care să fie averea comună a brigăzii...

Unii scriitori negă, stepei monotonie oarecum frumusețe. Peisajul ar fi, după ei, cenușiu și plat...

Colectivistul care a venit de la Sudița, că să stea la brigadă pentru aprovizionarea cu apă...

Pe la amiază a sosit la bivouac brigăzistul, elie peste grămadă, într-o căruță...

Ing. CROICU DUMITRU

(Urmare din pag. 1-a)

Asta mă scoate din sărite. Le cădeau mințile dacă puneau două biețe înăuntru? Oare de ce nu le-o fi dragă munca?

— Dar e vorba de o sudură specială. — Aș, se lasă pe tinjală; lasă să se descurcă moșneagul!

TINEREȚE CREATOARE

Am interesat de ce în ziua de azi oamenii fac cu ușurință instrumente colectivelor din angajamentul lor...

Cine n-a fost niciodată în cazanerie, nu-și poate închipui, nici dacă l-ar întrece pe Jules Verne în imaginație...

La "Grivița Rosie" muncesc în posturile de mare răspundere tineri ingineri absolvenți...

OAMENI DE LA GRIVIȚA ROȘIE

În zilele noastre, cînd tehnica avansează atât de repede...

— O fi, dragule, dar noi, vezi, de-o viață lucrăm așa. Nîtuirea e sfință. Sudura își poate produce niște surprize de toată frumusețea.

— Dar e vorba de o sudură specială. — Aș, se lasă pe tinjală; lasă să se descurcă moșneagul!

— Dar investiții speciale nu trebuie să avem întotdeauna, deoarece asemenea lucrare necesită fonduri și mîna de lucru.

— Darul meu inginer, de ce această idee nu s-a aplicat pînă acum? — Inginerul Baltac a ridicat din umeri:

— Cum îți spuneați, oamenii noștri valoroși. Să-și vezi pe Barbu Iona la strung!

— Și tu știi. Nici nu l-am întrebat... Dar angajamentul în cinstea zilei de lămură...

Ing. BALTAC TEODOR

— Dar investiții speciale nu trebuie să avem întotdeauna, deoarece asemenea lucrare necesită fonduri și mîna de lucru.

— Darul meu inginer, de ce această idee nu s-a aplicat pînă acum? — Inginerul Baltac a ridicat din umeri:

Nu uitați deseori în trecut, la anii războiului, ca într-o noapte în care s-au șters fără urmă urmele scumpe inimilor noastre...

Mai zilele trecute, stînd în cercac, pe la asfințitul soarelui, mă uitam spre pîduri...

Bătăia Andrei cu banda lui de muzicanți...

Primăvara virtuților

În ziua cînd am ajuns la sediul brigăzii, am prins sîrîrșitul unei dispute aprinse...

În ziua cînd am ajuns la sediul brigăzii, am prins sîrîrșitul unei dispute aprinse...

În ziua cînd am ajuns la sediul brigăzii, am prins sîrîrșitul unei dispute aprinse...

În ziua cînd am ajuns la sediul brigăzii, am prins sîrîrșitul unei dispute aprinse...

— Nu vă alarmați, că nu rămîneți fără apă. Comunică cu la gospodărie și dacă nu aveți apă în două ceasuri...

— Cum drăcu' de-am uitat? Dar lasă că acum v-am adus? Din ceia mai bună fîntînă!

— A doua zi colectivității din Sudița au delasaț o căruță cu un om care să stea la dispoziția brigăzii...

— Dacă-i lăsați fără apă, tractoriștii vor pleca și rămîniți cu pîmîntul neucrat.

— Ne-am așezat la cîină. Pe cer au început să răsară constelațiile noapții.

— A doua zi colectivității din Sudița au delasaț o căruță cu un om care să stea la dispoziția brigăzii...

— Cum drăcu' de-am uitat? Dar lasă că acum v-am adus? Din ceia mai bună fîntînă!

— Dacă-i lăsați fără apă, tractoriștii vor pleca și rămîniți cu pîmîntul neucrat.

— Ne-am așezat la cîină. Pe cer au început să răsară constelațiile noapții.

— Dacă-i lăsați fără apă, tractoriștii vor pleca și rămîniți cu pîmîntul neucrat.

— A doua zi colectivității din Sudița au delasaț o căruță cu un om care să stea la dispoziția brigăzii...

— Dacă-i lăsați fără apă, tractoriștii vor pleca și rămîniți cu pîmîntul neucrat.

— Ne-am așezat la cîină. Pe cer au început să răsară constelațiile noapții.

— Dacă-i lăsați fără apă, tractoriștii vor pleca și rămîniți cu pîmîntul neucrat.

Eusebiu Camilar

Dumitru Mircea

Desene de TIA PELTZ

CRONICĂ „NECRONICĂREASCĂ”

La retrospectiva lui ISER

Cu prilejul împlinirii a trei sferturi de veac de la nașterea pictorului Iosif Iser, Muzeul de artă al R.P.R. i-a adunat în sala Daltes un mare număr de lucrări dintre cele mai reprezentative, create de-a lungul a mai bine de cincizeci de ani — începând cu cele de grafică, gen în care a debutat — organizându-i o vastă expoziție retrospectivă.

Astfel că nu numai publicul iubitor de artă poate cunoaște interesanta evoluție a acestui veteran al plasticii românești, dar și artiștii însuși se înfățișează astăzi, emoționați, după atâția ani, cu multe din tablourile sale, unele pe care, poate, le și uitase. Căci, pe cînd scriitorul își poate reciti opera și la bătrînețe, iar compozitorul își ascultă cîntecul vrea, pictorul are o soartă mai vitregă; tabloul său, odată creat, în un drum ce-i rămîne necunoscut; uneori, pictorul nu se mai înfățișează niciodată cu creația sa.

Personalitate complexă, Iser a avut în arta noastră plastică un drum al său, propriu, care e greu de prezentat aici într-o sinteză. Totuși, câteva linii generale ale personalității sale putem să le desprindem. Debutul în caricatură, el s-a afirmat în pictură mult mai târziu, dar și aici foarte personal.

Multe din operele sale au rămas prin alte țări, în Franța, mai ales, iar altele sînt răspîndite printre diverse colecții, greu de dat de urma lor. Totuși, ceea ce se prezintă în expoziție îngăduie a cunoaște, în fond, opera lui.

Poveștea vieții lui Iser ar putea începe și așa: într-o zi de toamnă, la începutul acestui veac, un tânăr voinic, cu un geamantan în mînă, veni în Bucu- rești și se instală în redacția ziarului „Adevărul”. Unde începe să colaboreze cu desene satirice, „Adevărul”, iar mai târziu „Facla” și alte reviste, l-au făcut repede cunoscut și l-au impus printre desenele în care atenția îndreptată îndeeși spre aspectele vieții sociale.

După ce urmasa patru ani Academia de arte la München, Iser vine în București în ajunul „jubilaeului”. Dar el nu se lasă înșelat de surlele plătite să cînte osanale regelui. El e un răzvrătit împotriva nedreptei orînduirii, un luptător cu arma ascuțită a satirii, un dezgustat de acțiunile politice. Artist harnic, cu o uimitoare putere de muncă ani de-a rândul, aproape în fiecare zi, a publicat în ziare și reviste desenele sale tăioase, incisive, demascatoare, care mergeau direct la țintă.

Iser a avut un condei ascuțit, pe care l-a mîniut cu talent, punîndu-l în slujba unor scopuri nobile. Caricaturile sale politice sînt desenate cu minie, cu revoliu, uneori cu silă și dezgust față de cei prinși în vîrful ascuțitului sale penițe.

Multe din aceste desene constituie teribile documente, sînt cu adevărat un puternic rechizitoriu, un act de acuzare. Ele arată, odată mai mult azi, de ce acest popor de muncitori și țărani nu mai vrea și nu mai poate să se întorcă niciodată la trecut.

Vizionarea unor asemenea lucrări, una după alta, adunate la un loc, trezește gînduri, aduce prin fața ochilor acei ani negri, cînd partidele istorice ce se roteau la cîrma țării se bălăceau în propriile lor zoi murdare, în tot felul de jafuri și de crime, în corgele tuturor ațărilor descoperite sau nu, devenite publice sau peste care, după obiceiul de atunci al pămîntului, s-a tras sînta mușama!

Ce puternică cronică demascatoare a celui neuitat 1907, cînd au fost trimiși în mormînt atîtea mii de țărani care au muncit cîntec pămînt, l-au stropit cu lacrimi, cu sudoare, cu sînge, pe care l-au jînduit, l-au vrut al lor, l-au cerut dar nu li s-a dat decît pentru îngropațiune!

Cît de adevărat, de expresiv a caracterizat Iser o copcă! Privind desenele care constituie o cronică sumbră a vieții de atunci, ghicești dintr-o dată că ele sînt făcute scrișînd din dînji de revoliu.

Ca un țar, și-a îndreptat Iser desenul său spre aspectele cele mai diverse ale vieții publice, ale societății putredă, roase de vicii. Creionul său pătrundează prujind, ca un bisturiu, răscolind, înfîind.

N. D. Cocea scria că Iser „nu e un caricaturist în vechia și răsuflata concepție a cuvîntului. El nu ride, ci arde cu fierul roș, sau cu sîrful bicului”.

Alduri de Murnu, de B'Arg, de Ressu, de alții — mai activ decît toți — Iser l-a biciuit pe zbir, în frunte cu cel mai mare dintre ei, stigmatizat pentru crimele sale, regele pasruc, pe a cărui frunte a aplicat ca o stampilă, cele patru cifre de sînge: „1907”; pe Fritz I „generalișsimul”; pe Cantacuzino-nababul, unul din cei mai mari moșieri, care trecea ouăle primite de la țărani prin măsurătoarea unui cerc de sîrmă; pe ciocoi im-

Bucura loarce 1954

buțați, pe bugetivori — în atleea desene care ne amintesc de istoria politică a acestei țări, de sinistra lînsă a alegeților „libere”, de atleea și atleea hida aspecte ale trecutului, care nu pot și nu trebuie să fie uitate. Desenele lui Iser mărturisesc poziția sa înaintată, de luptă, ca și la Băncău, Luchian, Tomița etc., sau în literatură la I. L. Caragiale, Vlahuță, Coșbuc și alții care fac cu toți cîntec culturile noastre naționale.

Chiar dacă s-ar fi oprit aici, dacă ar fi făcut numai atîți, și încă merită din plin respectul și dragostea noastră. Dar sălile expoziției vorbesc și de o altă parte din activitatea sa creatoare.

Începînd din 1913, Iser face cîteva expoziții în care apar figuri de țărani și țărânci abătute, îngîndurate. Sînt țărani aspri, osoși, închiși în ei înșiși, dominați de tristețe, mărturisind truda și asuprirea în care trăiau, dar monumentali — spre deosebire de mulți pictori care ne-au înfățișat niște țărani idilici, dulcogi, așa cum clasele exploatatoare aveau interesul să ni-i prezinte.

Dealtfel, Iser s-a ocupat aproape în permanență de țărani, atît în lucrările sale de grafică, inspirate din viața lor, cît și în cele de pictură. Atunci cînd, în 1913, descoperă peisajul atît de apreciat de pictori, al Dobrogei, Iser nu este atîrdat de ceea ce e reținut pe alții, — de erotism, de „pitoresc”. El a văzut acea Dobroge săracă, pierzătoare de soare, cu turci amărîți, umili, vîsînd într-un colț de cafenea miseră, cu femei ce stau pe gînduri, cu capul în palmă, a jale, copleșite de o tristețe apăsătoare.

În timpul războiului, pe front, el și-a îndreptat atenția nu spre generali făloși, nu spre acele aspecte care ar fi putut să proslăvească războiul. Insuflînd de dragostea pentru om, care e prezentă în toată opera sa, Iser a fost alături de soldați. Pe ei l-a zugrăvit, în culorile soare, într-un fel care arată poziția sa față de război: sînt soldați cu fețe uscate, colțuroși, care suferă, îndură toate greutățile acelor ani de suferințe.

Totodată, Iser ne-a lăsat prins pe hirtie chipul multor glorioși ale culturii noastre, cu care el a fost contemporan: Caragiale, Delavrancea, Coșbuc, Vlahuță, C.

Marin Mihalache

Noțara și mulți alții. Legat de mișcarea culturală a epocii, Iser a avut legături de prietenie cu mulți din acești intelectuali înalți, care l-au ajutat să-și limpezească înțelegerea asupra realității sociale.

Temperament dinamic, artistul are un desen plin de vered, expresiv, concis, cu o linie simplă, cu o tehnică variată, potrivită temei, hotărîtă de conștiință: cîteva trăsături izbutesc să sugereze o idee, un caracter. An de an cresc posibilitățile sale de exprimare. Cu vremea, linia sa devine mai hotărîtă, trezind de la una abruptă, colțuroasă, la alta continuă, plină, mai conformă cu realitatea vieții, cu o mai mare putere de expresie. Artistul se oprește tot mai puțin la redarea exterioră, reținînd esențialul, mergînd la caracter, la ceea ce ogîndește o frîmțare sufletească, folosind toate mijloacele tehnice pentru a crea atmosfera.

Sirguincios, el desăfoară o muncă perseverență, neobosit, luptîndu-se cu culoarea, pentru a și-o supune, pentru a o învinge.

După o jumătate de veac de muncă, Iser spunea artiștilor mai tineri: „Tehnică și măiestria (observații că artistul nu le confundă n. a.) nu se învață dintr-o dată; ele vin numai după îndelungată încercare, după ce ai lucrat mult, mult, mult...”. Iar altă dată, sublinînd necesitatea unei permanente activități, declară că unui pictor i-ar trebui două vieți: una pentru a învăța mesetele, iar cealaltă pentru a lucra.

După 1920 pictorul pleacă în Franța, unde rămîne mai multă vreme, călătorînd și prin alte țări, unde și pictează — ca de pildă în Spania — printre alte lucrări, peisaje care tot așa ca și cele dobrogene sau de la Paris, redau expresiv climatul specific locului. În toți

Desen de ROSS

acești ani continuă a expune, atît în țară cît și în străinătate, unde se face larg cunoscut, fiind apreciat pentru calitățile sale de pictor cu o puternică personalitate. În afară de nuduri, în care predomină un sentiment de melancolie, el e atras de aglomerările de oameni în piețe și țîrguri, de tristețea unor balerine și arcehiști din teatre.

Deși în expoziție ne e reprezentată decît într-o mică măsură, Iser are o susținută activitate și în domeniul gravurii.

O bună parte din anii dintre cele două războaie, activitatea sa nu mai merge în direcția a ceeași linie a combătății dintr-un început. Aproape un pătrar de veac, pictorul rămîne oarecum retras, pierde contactul cu mișcarea muncitorească, intră într-o nouă fază a luptei sale, rămîne mai la o parte de lupta populară. Anii aceștia nu-i îmbogățesc tematic. Ca și la Băncău, Tomița și la alții artiști, arta sa nu mai manifestă o același interes pentru problemele arătătoare ale vieții sociale. Ca rezultat firesc, apare în creația sa o evidentă repetare a subiectelor, care dau lucrărilor sale din acești ani o oarecare monotonie, deși se remarcă întotdeauna căutarea pictorului de o gîsi altceva, o altă stare sufletească. Aproape toate femeile pictate de Iser în acești ani sînt abătute, triste, au o stare de nemulțumire care ar putea fi socotită și ca un protest, ca o poziție a artistului în fața vieții.

Dar, ca aplete unui riu care se insolburează din nou după ce au fost reținute de un obstacol, activitatea lui Iser după eliberarea țării noastre cunoaște o nouă înflorire, un avînt tineresc, o reîntoarcere la tematica socială.

Astăzi, la trei sferturi de veac, pictorul e de o vioiciune impresionantă; nici nu ai crede că are atîția ani. Dintre artiștii de vîrstă sa, e cel mai productiv. După cum singur mărturiseste, pictorul trăiește în acești ani o a doua tinerețe, privînd plin de interes și dragoste la noua viață din jurul său. Acum citoa timp scria plin de dreptate: „Trebuie să privim în jurul nostru cu atenție și cu pasiune și să învățăm să privim. Acesta e esențialul... Am în urma mea o lungă activitate plină de victorii și înfrîngerii. Nici una din pinzele mele nu m-au făcut atît de fericit, ca cele pe care le-am realizat în ultima vreme... Privesc astăzi realitatea cu alți ochi”.

Tematica sa se îmbogățește mult; pictorul zugrăvește oameni noi, pe al căror chip apare hotărîrea, conștiința că vor putea învinge toate greutățile, pentru a-și lăra o viață mai bună. Inseși titlurile acestor lucrări sînt grîitoare pentru noua orientare a creației sale: „Agita-toare”, „Fruntăș în producție”, „Sanitara”, „Femeie tor-cind”, „Semnături pentru pace”, „Alfabetizare” etc. — căci fițele amîrilor sale fănci, pictate înainte de primul război, au început să învețe carte, altele urmează școala de balet, sînt însuflite de noi senti-mente, au o poziție activă față de viață.

Combativitatea dintr-un început a pictorului reține în recente sale lucrări ca de pildă în aceea intitulată „Ajunge!” e afirmarea unei poiziții hotărîte, militante față de problema esențială a zilelor noastre — apăra-re pacii. Pinza înfățișează o femeie cu brațele ridicate protestatar, cu ochii mari, doboșbi de expresie, ațîrîți spre cer, reolțată de urmișile războiului. Lîngă ea se strînge îngrijorată o copilă blondă, cu un păr de aur.

În acești ani pictorul s-a înfățișat într-un autoportret care constituie una din cele mai realizate lucrări ale sale, de o puternică forță artistică.

Plecînd din expoziție, cu sufletul plin de poezia ar-moniilor coloristice ale tablourilor lui Iser, nu poți opri un gînd legat mai ales de grafica sa politică, deși, din păcate, n-au fost expuse decît o parte din lucrările sale de acest gen. Unde sînt, te intrăbi, „clen-ții” caricaturilor sale publicate în acea îndrăzneață re-vistă „Facla”? S-au dus cu toții — de mult a plecat Carol I, apoi beșiful său nepot, mai în urmă oventu-riatul lui al acestuia, căldăul Carol. Ultimul din ei, dolofanul, blîbitul Mihai, trimis de popor la plîmbare, își ridică acum poalele în cap prin alte țări, dîndu-se în spectacol în fața tribunalelor, certîndu-se cu o altă progenitură de os regesc, pe ceea ce regescul lor tată a jecmînit atît de lacom din truda acestui popor al nostru. Tot de mult s-a dus și Brătianu — asasinul — și, după el, căldăii, căldăra Iser le-a prevestit sfîrșitul.

Opera lui Iser va rămîne. Desenele sale atle- tice de atlele, teribile mărturii — vor vorbi mereu pu-blicului despre acea epocă, pentru întodeuna apusă.

Iată de ce oamenii muncii din țara noastră, care i-au acordat tovarășului Iser titlul de artist al poporului, el cîntesc cu dragostea lor fierbinte, dîndu-i astfel cea mai înaltă prețuire la care poate rivni un artist.

Am propune cititorului următorul joc: luați un cuvînt în diferite sensuri, utilizați-l în propoziții afirmative și încercați apoi să legați aceste propoziții într-un tot unitar, stabilind diferite raporturi între ele, indiferent de traiectoria logică. Iată de pildă cuvîntul cap. Compuneți un eseu despre Napoleon, în care fie-care propoziție să cuprîndă acest cuvînt, de pildă, „Napoleon a fost un mare cap militar. Nu l-a ajutat însă capul să răzbească coaliția puterilor europene.” Ajuns la Sfînta Elena și-a bătut în delung capul cum să scape de acolo. Englezii care au însă un cap deosebit cînd e vorba de chestiuni insulare (vezi de pildă deportarea arhipiscopu-lui Macarios la Capul Bînei Speranțe), nu s-au lăsat nici ei mai prejos și i-au trimis drept gară personală o companie de curasieri din garnizoanele din Scoția, sau, cum li se mai spune în popor: „capete de cîini” s.a.m.

Nu-i așa că e un joc stupid? Ori chiar plăcut. Cu toate acestea, bațiți ar plăcut de curios, se găsesc și cronici literare care să jongleze cu asociații verbale, fără a ajunge la exagerări în genul de mai sus, firește, însă cu o respectabilă doză implică de arbitrar. Iată de pildă cuvîntul cronică. Oare cite sensuri nu are cuvîntul cronică! Cronică este și cronică literară. Există și o „Cronică de cîmpie” de Petru Dumitriu, de asemenea „Cronică de familie” de același autor. Ce cronici mai avem? Cronică lui Ne-culce. Bun. Alta? Cronică orală. Dar cronică mondenă? etc. Totul este să le sudezi într-un fel de unitate a con-trariilor.

„Cronicărească — ne învață Radu Popescu în cronică sa la volumele amintite ale lui Petru Dumitriu — este urmărirea pe o arie destul de îngustă în timp și spațiu, (s.n.) a cîtorva aspecte ale luptei țărîmii muncitoare”. Bun. Dar „cronicărească — ne mai învață tovarășul Radu Popescu — este și consemnarea pe o perioadă de timp, cu mult mai lungă, a tribulațiilor și prăbușirii familiei boieresti Cozianu Icașari”. Mai departe, „Cronicărească este și viziunea fragmentară a timpului istoric... cartea fiind scrisă într-adevăr din punct de vedere al unui om fără mari posibilități de informație, a căru perspectivă este aceea a ochiului și pasului său, un fel de călugăr pierdut în satul Salcia sau de bibliotecar-arhivar-secretar al familiei Cozianu”. Cronicărească este și „Anali-ză istorico-socială” a materialului de viață, căci „cronică (scrisă de călugă-rul bibliotecar-arhivar al familiei Cozianu, pierdut în satul Salcia n.n.) este, în total, o perfectă aplicație a teoriei marxist-leniniste istorice”. „A-

ceasta — se spune textual în articol — se datorează evident faptului că din punctul de vedere al tehnicii literare, cronicarul nostru este de un tip foarte modern, iar cronică de un tip nou”. Jocul continuă așa, mai departe: „cronicărească este creația de personaje care nu există decît în legătură cu e-venimentul exterior”. Cronicărească este însă și „drama morală care bin-tuie toți eroii” (s.n.), adică cronică-rească este viziunea prin excelență interioară, cronicărească este și „teh-nica orală, participarea directă, senza-ția trăirii și observația directă”. Cronicărească este și facultatea con-trarie: „capacitatea de imaginare, chiar de deghizare, a autorului” care aflăm că este de două feluri, uneori foarte reținută și alteori foarte avîntată”. Nu se poate spune că regulile jocului nu au fost respectate. De asemenea, nu se poate spune că nu a fost în mod clar definit specificul „cronică”, care, vor-ba lui Radu Popescu, „nu este nici ro-man, nici nuvelă”.

— Dar bine — interpelează cititorul dezartălat—cum se pot împacă? Cum se pot împacă „viziunea fragmentară a timpului istoric” cu „anali-ză social-istorică-marxistă”? „tipul modern” și „călugărul fără mari posibilități de in-formare”, „senzația de prezent” și „senzația de fă... care s-a îngălbenit ușor cu trecerea anilor?”, „înțeleșarea care nu apare direct” și „senzația foar-te precisă a observației directe”, „în-cleștarea permanentă între cele două clase” și „separarea absolută dintre ele?”, „viziunea exclusivă a evenimen-tului exterior” și „drama morală care bin-tuie toți eroii”? Esențialul — i s-a răspuns cititorului — este să respecti regulile jocului și, vorba criticului, „ar fi o nalvitate să se încerce demascarea unui subterfugi literar pentru a se afirma că, de fapt, opera e un roman sau o cutgere de nuvelă”.

Metoda principală a criticului este paradoxal: „Conștient sau inconștient, fiecare din personajele aparținînd claselor exploatare, crimiștii, sînt în funcție de un principiu moral care nu este al individului izolat, situat deasupra umanității sau împotriva ei, și care dă propriului lor egoism gropa-șecului său a responsabilității. Prin-cipiul acesta moral este al altui; im-une care încarnază dreptatea istori-că, și prin aceasta, el funcționează ca o forță a unei justiții aproape im-mentente”. Din acest citat, este imposibil să se deducă care este principiu moral, a cui este dreptatea istorică și împotriva cui activează forța justiției imentente.

Dacă judecările de mai sus excelează în a stabili opoziții paradoxale, în schimb prima frază a cronicii dezlân-

țule o explozie de judecăți ipotetice, condiționate ireale, introduse prin con-juncția „dacă”. „Dacă exceptăm ro-manele „Drum fără pubere” și „Pa-sărea furtunii”, cele două volume cu-prind în esență toată activitatea scri-toricească a prozatorului”. Dar dacă nu le exceptăm? Dacă „Drum fără pubere” nu este totuși cum se ex-primă tovarășul Radu Popescu „cea mai slabă lucrare a autorului?”, dacă considerăm și „Drum fără pubere” ca „un capitol fundamental în cronică lui Petru Dumitriu”, dacă și în „Pasărea furtunii” a fost de fapt un „cronicar al vremii noastre”? Dacă... Dar ni se pare, că ne-am lăsat prinși și noi de rugile jocului. De ce — ne întreabă cititorul ignorant în regulile jocului — elogiînd ultimele opere ale unui scri-tor, cronicarii noștri literari sînt obli-gați să dea un vot de blam operelor anterioare, care așa se realizează „obiectivitatea” criticii?

— Trebuie spus că în cronică tovarășului Radu Popescu se găsesc și con-statații juste, care însă nu pot fi de-pistate decît după o cercetare îndelungă, din pricina circuitului abra-cadabrant al ideilor.

Criticul reușește să găsească o se-rie de trăsături specifice în cronicile lui Petru Dumitriu, (în tematică și în comportarea personajelor), care chiar dacă luate fiecare în parte par banale, reușesc — puse laolaltă — să dea o imagine, dacă nu sintetică, cel puțin aproximativă a configurațiilor cronicilor, a izbutirilor și deficiențelor volumelor. Deficiența esențială constă însă în modul neglijent în care este făcută analiza și în exagerările cronicarului, furat de vervă și de o nepoti-lită șele de asociații.

Astfel, tov. Radu Popescu stabilește raporturi interesante, revelatoare pen-tru specificul volumului „Cronică de familie”, între „David”, Elena Vor-voreanu, Ida Gherșon, Doamna Dumitriu, Isabela însă introduce o dem-onstrația cu greseli de logică elemen-tară. Ideea simplă pe care vrea s-o sublinieze autorul, anume că excepția confirmă regula, — chipuri luminoase, rătăcite într-o clasă infer-nală, — apare astfel, fără voia autoru-lui ca un criteriu hotărîtor care hotărê-șe soarta tuturor personajelor. În con-ținut, în această parte a doua, firul demonstrativ continuă curgător și nu fără strălucire. Bruce însă criticul lu-strînd ideea că eroii lui Petru Dumitriu sînt eroii momentelor paroxistice, care îngăduie o dezvoltare mai comple-xă a valențelor morale ale eroilor, a-merge dintr-o dată la acest enunț pa-radoxal: „Trebuie însă înțeles că funcția de judecător fiind numai consecința unei

De vorbă cu Marcel Breslașu

(Urmare din pag. 1-a)

cu nuanța hotărîtoare că, în artă, de-butanții trebuie să își aleagă el das-călu care care îl împinge irezistibil vocația, propriile inclinații, gradul de rudenie cu maestrul, procentul de sînge poetic comun. Legea e valabilă și pen-tru maturi. Realismul socialist presu-pune stiluri, curente, înălțurii sau. Cum oră se vor constitui stiluri co-lective, cu atît mai mult cu vremea, cît acceptăm ideea de unor simțită și epu-riționale, a unor particularități de alit-udine și de stil comune?

— Înfrîngerile sînt nu numai firești, ci și continue și indispensabile, chiar la cei vîrstnici. Într-întîm în perma-nență unul de celălalt și ce și cum să facem (ba și ce și cum să nu facem!) dar printr-o selecție natu-rală, organică... altotul nu prinde decît dacă îl putem hrăni cu propria noastră sevă... Altfel s-ar vedea că de o poștă popul care ar face nere și răchita micșunee.

De altminteri, întoarcerea „la ră-dăcini”, la înfățișele moduri de ex-pressie personală, corespondătoare temperamentului propriu, pare să se manifeste tot mai mult în ultima vreme. Deși într-o viziune mult mai vastă, mai matură, mai conștientă, bizuită pe o amplă experiență de viață și de artă a fiecăruia, remarcă-te rog ultimul poem al Mariei Ba-nuș care reia într-un fel temele ad-olescenti din primul ei volum, reven-irea lui Geo Bogza la poezie... Și dă-mi voie să adaug apropierea to-nalității — la o octavă mai gravă, dar la unison, a cîntului meu „Sî-mînța răzvrății” de aceea a „Cîntă-rilor Cîntărilor”, scrisă acum mai bine de douăzeci de ani.

Optimismul, dragostea de viață și de oameni, natura, au crescut în noi, au crescut cu noi! În fenomen care poate ar merita să fie cercetat, și nu numai în cazurile date drept exem-ple, este această evoluție de la liric la epic, — în structură și în propor-ții — de la notația intimistă, minoră, la aceea de frescă, cu trăsături largi în care „eu!” a fost ridicat la valoarea lui general-umană: „Și pomul se împraștie în flori, înainte de a se închea în poem”.

— Ei, faceți ce faceți și tot la dvs. ajungeți. Concepții „Povește Poveștilor”, ca și „Dialectica Poeziei” ca o frescă, ca un ansamblu struc-tural, ca un organism ale cărui ele-mente le fălurii separat și aparent discontinuu? Îl șiam pe poeul Mar-cel Breslașu un meșter capricios, chiar fantezist...

— O să-ți răspund din nou cu o metaforă... Să ne închipuim doi dru-meți care ajung la capătul uneia din acele întortocheate și îngușle uclioare ale unui burg medieval și dau deodată cu ochii de urlașă masă de piatră ce-nușie a unei catedral goșice... Privi-rea unuia dintre ei e la fațadă, sorbi-ță de chipul Fecioarei — poate chiar numai de zimbul ei — în mijlocul roșacilor din centrul fațadei. Celălalt va surprinde din prima clipă contururile ofuscăliului întreg, vibrînd în „con-țextul” antropimului și al orei. Primul va însăși apoi impresii izolate — stră-luminate poate de prima imagine primită, dar autonome de ea, cadre care se vor suprapune în memorie, fără a se însuma, ba uneori anulîndu-se, risipindu-se reciproc. Celălalt — și vezi unde vreau să vin! — se va opri asupra amănunțelor cu sim-țămîntul permanent al rostului, al valorii lor funcționale. El e situa și va cîntări detaliul raportat la an-samblu, va reconstitui, indiferent de ordinea în care va „realiza” crim-pee, viziunea lui inițială... Cele mai fugitive, mai aparent înfrîplă-toare, sau ca să accept termenul fo-losit în întrebarea pusă „fantezist” noțiții de cîteva strofe ale mele, aparțin unui mare ansamblu tematic, unui „ciclu” din care eu insumi descifrez — și nu întodeauna pe-rînd — cripmele. Intre acestea sînt uneori hături de mulți ani de zile, altele le reiau, la intervale, schimbîndu-le în raport cu întregul, cu suc-ceșivele faze ale întregului. Așa a fost cu „Cîntarea Cîntărilor”. Așa este cu „Poveștea Poveștilor” — din care a apărut cîntul 27 (Donca), apoi al 19-lea (Iulii 1917) și din care merg la țipa primul, al cincilea și al șaptelea cînt — și așa mai departe (sau mai aproape). În același mod se realizează „Dialectica Poeziei”, din care au apărut, în aceeași ordine aparent arbitrară, vreo treizeci de poem, „Micul Tratat de Zoolo-gie” își face stagiul pe șantier, deși în ultimii trei ani am socotit că pot „desprinde” din ansamblu... care va fi, preț de peste o sută de pagini. Mai este nevoie să spun că între aceste „cicluri” de lirică, de epică,

de satiră există interferări, mutații, veritabile migrații (cu căleți și cu purcel) ale unor fabule — într-un hieratic grup de sonete?

— Tov. Breslașu, eu am fost și editor. Vă amintii cit v-am scitit să întocmii un volum cu cele mai bune lucrări din întreaga dvs. activitate. Alții, dintre care unii mult mai ti-neri (ierțați-mă) le-au întocmit de mult și nu totddeauna cu îndreptă-țire. Dacă ar fi să vorbesc cu dvs. în jocuri de cuvînt, așa spune că vă pricepeți să faceți versuri... alese dar nu și volume de versuri alese.

— Intrebarea aceasta îmi este pusă adeseori — și mi-o pun și eu, din vre-mea în vreme. Răspunsul fiind, în cea mai mare măsură, de cele ce-l și spu-neam adineuri: de greutatea de a con-sidera „finite” lucrări... la care mai lucrez, cari își au locul lor în econo-mia întregului laborator, chiar dacă au apărut într-o formă, hai să zicem, că doar oameni sîntem, definiții provizo-rie!

O a doua pricină, de un ordin mai puțin subiectiv, este azi în mare parte înălturată. Versurile „pe a-les” al căror punctaj — tablă de materii — mi-a fost propus de editurile noastre într-un trecut nu prea îndepărtat, erau selecționate după acele criterii, azi depășite, în așa fel inclt volumul, sau volumele ar fi fost departe de a înfățișa „pro-filul” cit de cit corespondător, pre-zentativ, al scrisului meu. Se arunca afară, odată cu apa din baie, copii de-aiei mei, dintre cei mai dragi. Gîndesc că acum voi găsi — împreună cu editurile — modalitate alegerii din versurile mele a unui volum, sau a două volume, care să ogîndească prin cuprînsul lor, mult-pușinul contribuției mele la poezia noastră. Ce se va „alege” pînă la urmă scapă din păcate previziunilor noastre... Poate — și aceasta n-este puțin — o poezie prizată în anto-logiile viitoare: un chip desprins din-tr-un vitraliu; sau numai zimbul lui.

Despărîndu-se de mine, poeul își suridea nu gotic, e drept, ci foarte jovial. Poate căuta să deslușească pe fața mea impresiile lăstate de convorbire. Credincios însă îndobî-riturii mele de a înregistra impersonal răspunsuri, nu m-am lăsat descurt.

Mihail Petroveanu

OASPEȚI DE PESTE HOTARE

STANISLAV WISLOCKI
Compozitor, Directorul Filarmonicii din Poznan (R. P. Polonă)

ANNELIESE GREIDINS
Maestră de balet (R. D. Germană)

PETER BEJACH
Scriitor, Directorul teatrului de stat din Dresda (R. D. Germană)

Desene de ROSS

Horia Bratu

SĂ NU-L UITĂM PE OBLOMOV

VICTOR HUGO

VESELA VIAȚĂ

Despre Oblovom, eroul principal al cunoscutului roman al lui Goncearov...

cu luciditate și chiar cu adâncime proprie a existenței. Cu durere recunoaște că n-are nici un scop în viață...

mire. Sentimentele acestea se comunică și celorlalti, prin interesul pe care continuă să-l poarte lui Oblovom...

raporturi capitaliste, problema va dispărea, totul va fi în regulă. Istoria a dovedit că între cei doi, între Goncearov și Dobrolubov...

Se pare că tovarășii care leagă semnificația social-educativă a tipului lui Oblovom de împrejurările unei anumite epoci doar, pierd din vedere cunoscutele cuvinte ale lui Lenin...

Olga însă nu poate înțelege. Ea simte în cuvintele lui Oblovom ceva groznic, incompatibil cu fericirea ce și-o dorește amândoi...

— Dar ce ai să faci, să te dăruiești? — Cînd nu știi pentru ce trăiești, atunci trăiești oarecum, să treacă zilele: te bucuri că a mai trecut o zi, că a trecut noaptea și poți să uiți în somn întrebarea cea plicticoasă...

— Nu, asta nu e viață! — Dar ce este, după părerea ta? — Este... (Stoț) rămase îngândurat, căutând cum să numească o atare viață).

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Cuvîntul „lubesc” pe care l-ai pronunțat azi nu reprezintă dragostea de azi, ci cea vitoare. Ai răspuns doar necesității inconștiente de a iubi, care în lipsa unui obiect demn, se manifestă uneori la femei prin mișcările copiilor, sau a altor femei, sau pur și simplu prin lacrimi și accese de isterie!...

— O-blo-mo-vism! — pronunță încet lila lili, minunându-se de acest cuvînt strănu și silabisindu-l, o-blo-mo-vism!

— Jata oblovomului care poate fi și țărăn, și intelectual, și muncitor și comunist. La Congresul al II-lea al P.M.R. a fost criticat cu vehemență sistemul instruirii prin circulare. Dar oare nu ne pare cumva familiar tabloul? Stă undeva într-un birou un așa-zis activist sau un fel de „responsabil” și compune la circulare (de fapt nici nu e sigur că le compune singur. Treaba asta e lăsată adesea în seama așa numiților „secretari tehnici”).

De bună seamă dezbaterile creatoare a acestei interpretări leniniste ar putea contribui în mare măsură și la înțelegerea mai adâncă a operii lui Goncearov și la folosirea ei mai eficientă în raport cu probleme și sarcini contemporane. Din păcate însă, această dezbateri se reduce în cele mai dese cazuri la considerații cu privire la „rămășițele” trecutului. În combaterea cărora cazul lui Oblovom ne ajută. Alții susțin că Oblovom e intruchiparea unei și, cum omenii le înșelă și înșelate. Alții susțin că Oblovom e intruchiparea unei și, cum omenii le înșelă și înșelate.

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

— Într-adevăr, ne aflăm în situația unor oameni (și trebuie să spunem că situația aceasta e foarte proastă) care în secolul nostru au înțeles că înțelegerea planului la infinit. Există un astfel de tip al societății rusești — Oblovom. El sta mereu lungit în pat și întocsea planuri. De atunci a trecut multă vreme. Rusia a făcut trei revoluții, dar oblovomii au rămas, fiindcă Oblovom a fost nu numai moșier, dar și țărăn; și nu numai țărăn, dar și intelectual...

Tilhari, șnapani și șmecheri, lichele îndopate, Năvăla dați cu toți la mesele bogate!

Din zori pînă-n amurg, În vecu-n care sîntem e-un teasc ce, zi și noapte, Zdrăbește vieți de oameni, ca niște boabe coapte, Și-avertele tot curg.

Dați imana-n bani și-n codri! Ha!, vindeți țara-ntr-oagă! Sleiți-o de-orice bunuri, secăi-o de-orice vlagă!

Da, din aceste piscuri de crincene mizerii, Ieș grele milioane, lăcșoase, serli-serii, Greu ar risipiți, Zburind către palate și spre apoțeze Ieș, monstrii-aceștia veseli, înconunați de roze, În singe de om plutind!

Benchețuți! prea bine! trăiți! Pe-un pumn de pale, Săracu-și vede prunci murind, într-o odaie Lipsită de lumină, Părîntele pornește să ceară de pomani;

O, rauri! măreți! dați domnilor să bie! Scîlpind, orchestra ride, fetele știute; Lucesc masa, lung, Și jos domnește beza; sînt porțile-ncluate, Fecioarele flămînde vînzîndu-și trupul n-oapte, Sub cîrul negru, plîng.

Castele! milioane-n alai! liste unei zile La Lille, în a lui hrube, în faptul unei zile Văzuți cumplitul iad, Fantome sac acolo-n odăi întunecoase,

Voi toți, părții-acestor mazi desfătări hidoase, Ostași plății, șei hulpați, juri, fețe ticloșoase, Episcopi dezmațai, Mizeria vulește sub Luvru! vostru! Moarte Și foame-n temelia plăcerilor deșarte Cu care vă-mbătăji.

E aerul otrăv și scundele tavane: Cel ofițer hărănit și de orb; din bolți sârmane Curg apele meru; În un mo-șaco omul, cînd treizeci de-an plînește Sîmțind cum irigul morții în măduvă-l răzbește Ca să-l apese greu.

Foc niciodată; ploaia tavanele străbate; În hrubele în care mizeria, s-abate Pe voi, o muncitori, Alăturarea de roala ce-a-cargă nebunește, Zărești o tristă lume de larve, ce foiește În zorii plîngători.

Foc niciodată; ploaia tavanele străbate; În hrubele în care mizeria, s-abate Pe voi, o muncitori, Alăturarea de roala ce-a-cargă nebunește, Zărești o tristă lume de larve, ce foiește În zorii plîngători.

Mizeriei gîndește privindu-și a lui soază-Bărbatul! Iară tatăl, sîmțind cum groază-nhață Virtutea-n ghiare mil, Își vede trista-i fată ce-acum se-napozală, Și călînd spre piinea adusă, îi e groază S-o-ntrube: De-unde vii?

Acolo, deznădejdea pe zdrențe stă culcată; Acolo-n primăverii viață e schimbătă; Cui-al ierul chip trufăș; Fecioara, zăta roză, e violet-nă umbră;

Ei și? Hai, rideți, strânic! Doar nu ne-om plînge vesnic! Poți fi-mpărat, prințesa, prelat sau mare sfetic Făr-să petreci purpuri, Flămînd, poporul-n lacrimi, surpat de chinul crude, Prea multumit să fie că risul v-l-a aude, Că vede-n două șenini!

Acolo-n umezeală, sub vechi canale slute, Familii alungate din uliți stau, tăcute, Familii de sârmani; Acolo, o fetiță cu cap ca de meduză,

Ei și? Hai, umpleți sacul cu bani, mereu sețoși, Cîntăți, ciocnind paharul, Troplong, Sibour, Baroche! Tabloul ne-a lipsit, Vărsați, cînd foamea în popor n-a e ghiare, Și-ntrîndei, pe deasupra mizeriei amare, Banchetul nesfîrșit!

Acolo-n umezeală, sub vechi canale slute, Familii alungate din uliți stau, tăcute, Familii de sârmani; Acolo, o fetiță cu cap ca de meduză,

Popor, pe tine calcă! O, baricadă naltă, Tu ce suiați prin fîcări, în mii de-asături, caldă, Cu nesfîrșit curaj! Sub roțile acestui cupeu al lor, ce-și sună Sub trușii seacăpării și goana lor nebună — Tu redeții pavaj!

Acolo, trista muncă, pat neavînd, nici perne, Ca pasărea-ntr-o burtă copil și-și așterne, Copii-i tremurînd; Nevinovații-aceștia, venind în astă lume, Biți porumbel, își află în lumea asta-anume Nu leagăn, ci mormint.

Cezarului dă-i banii, popor; țar foamea — fie, Nu ești tu bietul cine sorit să nu se fie, Bîtat, după boier? Lui, purpura; țar fie doar zdrențele murdare, Lui, fete-e-și frumoase, iar țe dezonoare Și lacrimi, și dureri!

Hrube din Lille! se moare sub bolta-vă de piatră! Văzu, văzu privirea-mi de lacrimi scăldată, Pierind un moș tate, Văzu și-amară fată în pleo-nvălîuită,

Un glas vorbi-va, toțuși, Istoria-i marea muză, Sui-va'n noapte glasu-i puternic ce acuză, Rinjiți, o, glzi năntăgi! Te-o răzbuna, o, Franță sârmană, muma scumpă, Și s-o-vedea cuvîntul ce dușmanii-o să rumpe, Țîșind din zări adînc!

Din aste suferințe nasc bunurile noastre, Prinți! vă plătiți rîstpa din toate-voile dezastre, O, voi cuterfori! Veniturile voastre tot cresc, stocîndu-și stropii Din ane reci vauri, din zidurile gropii, Din inimă care mor.

Tilhari-aceștia sclerivi, bandiți făr-de-nădurare, Ce fin poporul-n zdrențe sub cruntele lor ghiare Și-l sfișie de zor, Mirșavi cu două fețe, privind cu ironie, Spun: „Eh! Poțuți! Flecuri! Ei stă în nori” — Da? Fie, Și trăsnetul stă-n nori.

Sub astă cruntă roată numită Țîranie, Sub menghina-nvîrțită de fisc cu dușmănie Jersey, ianuarie 1853

Jersey, ianuarie 1853

ȚARMUL MĂRII

HARMODIUS*) E noapte. Venus luce. SPADA Harmodius, vino, hai! PIATRA DE HOTAR Tiranul va să treacă. HARMODIUS Mi-i frig, ne-nmorcim. MORMINTUL Tu cine ești? MORMINTUL Mi-i frig, ne-nmorcim. O NAVA LA ORIZONT Mormint și eu... în mine-s proscrisi, prizonieri.

UN TILHAR Nouă drag ni-i tiranul. Vezi că e, Ce-i respectat de proști și juzi în chip și fel, Ei, cel ce pretuîndeni în slăvi suit e'n grabă... Mal mult cu noi e-asemeni, decit c'un om de treabă. Puternici zeii încheidă n'noastre guri, pe toate! Increderea-i pierită în inimi spălmîntate. Minți, om! Minți, soare! Ceruri, mințiți! Vinturi, suflați! Suflați, a'noșii vinturi, și duceți și-alungați Onoarea și virtutea, neagră himeră grea! Copile, sint în lanțuri! Copile-s muma ta! Intind spre line braju-mi din oceanîntunecosă. HARMODIUS Cum! să-l loveșc, în noapte, cînd merge către casă? Cum! înaintea mării fără sfîrșit, sub cerul De iad, să fac să cadă scîlpind pe dinșul fier, Stînd ochi în ochi cu umbra șial lumii infiniți? Poți să-l ucizi pe omul acesta, liniștit.

*) Harmodius (de fapt, Harmodios) — erou grec, a executat împreună cu prietenul său Aristogiton, pe unul dintre tiranii Atheneni (514 î.e.n.). Jersey, octombrie 1852

AMICI, O VORBA ÎNCĂ!

Să plîngi, virtute, cînd murî-vot! ANDRÉ CHENIER Cînd muma noastră, Grecia, la gîzji turci e dată De mirșavi regi, și zace în singe, spîntecată; Cînd duhu-și dă pe cruce Irlanda sîngerîndă; Cînd teufona țără sub zecce regi e frîmțată; Cînd Lisabona, cîndva frumoasă și iubiță, Atrîn-n ștreang, de cizma lui Miguel strivită; Cînd țara lui Catone de-Albanii îndrumată; Cînd Napoli mîncîncă și doarme; cînd, turbată; Cînd Austria sîrșimă, cu seceptu-i ca o biță Veneției aripa de leu, ce cade mută; Cînd horcile Modena zdronbită de-arhideu; Cînd Drezda ling-nă putred monarh plîngînd se duce; Cînd cade-n somnul morții greoi, Madridul; cînd Viena (în-n ghiață Milanul); cînd, gemînd, Al Belgiei leu jalnic, ca bou-arînd urcușul, În stare nu mai este să-și muște nici călășul; Atunci — oh, curți! biestem cu negrele lor curți, Pe regii cu-armășarii în singe pin-la burși. Și simt că el, poetul, li-i jude! simt atunci Că muma-n furii poate, cu pumni-i ce de stînci, Să-l lege pe-a lor tronuri, ca de butuci, și-n goană Făcînd un lanț puternic din lașă lor coroață, Crunt să-le-nsemne fruntea — să nu-i uite poporul — Cu un vers arzînd, pe care citi-va viitorii! Oh! muza e datoare popoarelor strivite, Atunci! nîi uit și casa, și clipse trînitice, Și aria suavă, și dragostea ce cheamă, — Sîd-augă lirei mele o coardă de aramă!

Da, June-s, și cu toate că pe-a mea frunte, Unde Atlea cărți și patimi vor incoți profunde, Cu orice zi ce trece un rid noi se-adîncește, Asemeni unei brazde în care gîndul crește. — Din timpul cel nesigur ce dat ni-i tuturor Nu strălucit-a vara nici cu orice an ce zboară Sint fîu-aceștu scob. Cu orice an ce zboară Sint cîte-o eroare din cugetim-mi, amară, Și, dezbărat de ele, mă'nchin cu pietate Doar patriei și ție, precă sfințit libertate!

340 de ani de la moartea lui Shakespeare

TINERETEȘA LUI SHAKESPEARE

Peisajul natal

Shakespeare murmură culezătorilor
cîntec al pădurii natale...
MILTON: L'Allegro, v. 133.

Căldorul din rapidul de Birmingham, venind de la Londra cu Shakespeare, schimbă tremul la Leamington Spa, de unde cotește către miazăzi, într-un tremulez provincial, ca să parcurgă ultimele zece mîle spre Stratford-upon-Avon, prin comitatul Warwick. Acesta „întîmă Angliei”, datorită legendelor ce slăvesc pădurea Arden, ale cărei cioturi melancolice se întăresc încă, prin geamul gros al compartimentului.

Peisajul calm, aproape fără vîrstă, al acestor coline, lunca inverzită, izlazurile și cele câteva așezări omenești păstrează amintirea celor patru veacuri apuse. Deceea, ca și în anii în care tinărul Engels își nota frumusețile unei asomene plimbări, „rămîni umil de diversitate de combinații a unui decor atât de simplu; din câteva dealuri, cîmp, pomi, vite care pasc, natura înmîmă mai de peisaje grațioase. Uneori ai crede că te mai găsești în golden days of merry England (în zilele de aur ale Angliei vesele de altădată), și și pe care cîl-vezi pe Shakespeare strecurîndu-se cu pușca prin tîlșuri, gonind vînt străin, sau te miri că în lunca inverzită nu se desăfoară aeva vreauna din divinatele sale comedii”.

Ajunși la Stratford, un zîmbet te încercă străduindu-te să urmărești gîndul celui englez care, alîndu-se în vînt, proprietarii casei în care s-a născut cel mai mare scriitor englez din toate timpurile, a dărmărit generațiile de vizitatori, ca să-și construiască pe temelii vechi, o casă trîncă și confortabilă pentru sine — muzeul de azi.

Rîul Avon — nume celie pentru apa curgătoare — străbate „întîmă Angliei”, într-o sinuoasă diagonală, din spre nord-est spre sud-vest, scîndînd prînduși mai mult „parcuri”, veștigii romanice ale străvechii păduri, al cărui nume Arden, evoca, în limba îndepărtatălor celii, nepătrunși codri din vremea înținerii pămîntului. Cu trecerea veacurilor, pămînturile de pe malurile Avon-ului au sularit, mai ales în anii regiilor Tudori, schimbarea silii, de la ogoare obștie, la izlazuri boierești, în vreme ce apele rîului le-au fost de aceeași înținerie generatoarea și berari din țirguroaie comitatului. În acei ani, în timp ce castelul de Warwick și Kenilworth își asumeau haite de oțari prin legendara pădure a haitei duceului Robin Hood, la Stratford — nume traductibil prin „vaduș drumului” —, cele câteva sute de familii își continuau viața, cînd grea, cînd veselă, dar todeauna nesigură, în casele lor cu grînzii mari, proeminente și acoperite rugăle.

Într-o asemenea casă, cu o grădiniță dinmîncă situată în Henley Street, în centrul țirgului, se născu Shakespeare. În locuința asta, pită între potcovăria lui Richard Hornby și croitoria lui Dilliam Wedgwood, se slăbilseră îndată după căsătorie părinții săi și tot aici și-a petrecut tinărul Will copilăria. La Regele John, poezii veștile deosebite, mai țirzul, una dintre serile în care țirzul său natal, a larmat de sosirea vreunui curier regal, ieșea pe la porți să comenzeze știrile și zvornirile:

Pe uliți am văzut; bătrîni, neveste, proorocind tot felul de năpaste... Un potcovar își aținea barosul, Ca nămămurit, lăsînd să se răcească Potcovoa pe ilu și căsca gura La citei povestea un croitor Cu foarfecele și cu colu-n mîni Și încetînt pe dos, cu dreptu'n sîngul, Sporovînd degrabă cum francezii Cu miite s-au năpusit în Kent, În vreme ce un alt mestegiar Slab, nespălat, în tot întreruprea Să spună și el...

(Act. IV, sc. 2)

Fiul minșarului

În puținele documente care au stat la dispoziția biografilor, numele Shakespeare figurează scris în douăzeci și patru de feluri, de la „Chacspere”, pînă la forma actuală unanim adoptată. Explicația originii sale ne-ar purta îndelung înapoi, spre strămoșul descălecat normand a cărui poreclă de „Scutură-Lonce” (shak spear) va fi fost, poate, la fel de mîndră ca aceea de „Scutură-Scenă” (shake-scene), data, cum vom vedea, urmașului său, actorul-dramaturg de către un confrate învidios. Bîlnda Mary Arden, mama scriitorului nostru, se trăgea din străvechi locuitori ai acelor țînturi umbrite de bătrîna pădure Arden al cărui nume e pomenit încă înnoita debarcării lui William Cuceritorul în Anglia.

John și Mary s-au căsătorit în 1557. În vremea domniei catolice a Mariei Tudor, fiica lui Henric VIII și sora ve-

*) Capitulu 1 din vol. Scene din viața lui Shakespeare ce va apare la Ed. Tineretului.

SONETUL LIV

O, frumusețea, ce frumoasă pare,
Cînd poartă adevărul pe-a sa frunte!
Suava roză-i mai fermecătoare,
Cu-acei parfum ales ce-n foi ascunde
E floarea de măces aprînă, vie,
Ca parfumatul rozelor vestmint;
Cu spîni la fel, învoală se mlădie
Cînd mugurii-i deschide-al verii vînt,
Dar ca o umbră farmecui-trecu,
Ea, părăsită, se desface-n drum
Și pier-nețreagă! Dulcea roză, — nu!
— Petala-i moartă din un scump parfum.

Cînd frumusețea ta se va fi șters,
O vei găsi filtrată-n al meu vers.

In romînește de
Tașcu Gheorghiu

obligă să învețe pe de rost pasajii din Biblie. În treacă fie spus, Shakespeare dovedește o serioasă lectură de scriitură, însă așa cum era de așteptat, se pare că preferențele sale s-au îndreptat mult mai bucuros spre pasiunile anecdotică, decît înspre mediile teologice.

William Shakespeare n-a pierdut desigur prilejul de a asista la întrecerile atletice anuale de pe colinele învecinate (Cotswolds) unde lînierii nobili și burghezii ai țîntului veneau să-și arate măiestria în sporturi. Pe arena din Cotswold-Hills se bucurau de mare cîntec, între altele, cursele de o-gari, mîndria vînturilor. În Nevestele Vesele, Slender, — care e de fapt caricatura unui infumurat nepot al lui Sir Thomas Lucy, — se adresează astfel lui Page:

Ce-ți mai face cîline, domnule?
Am auzit că a fost întrecut
La Coisall?... Știu că n-ai ce spune...
(NEVESTELE VESELE, I, 1)

O discuție similară, despre virtuțile cîinilor de vîntoare, umple o bună parte din prologul la Scorpia îmblînzită, în care, de altfel, prezența oamenilor și obiceiurilor din Stratford este atît de reală încît hangetii din Wilmore și lui Sly, belivul satului, li se spun pur și simplu pe nume.

Altă școală

Will mergea pe cîncisprezece ani cînd a terminat școala. Se pregătea pentru oarecare dintr-bersele de la Oxford, acordate de sir Hugh Clotton celor mai buni elevi din Stratford, cînd steaua cea bună a familiei a apus din-rodată. Necazuri peste necazuri și lipsuri de tot felul s-au abătut peste ai săi, din clipa în care intoleranța religioasă și politică devenise în Anglia o îndelincire bănoasă pentru moșieri și denunțatori.

Între 1580 și 1586, o asemenea prigoană nemiloasă din partea oamenilor conținu de Leicester, în special din partea uneltor sale locale. Sir Thomas Lucy, a fost desălușit împotriva familiii Shakespeare și prietenilor ei.

Nu mai două meandre ale Avonului despărțea ograda Shakespeareilor de izlazurile acestui bogat funcționar care imbinda de trîmunc interesele sale cu interesele satului. În timpul reginiei Mary se lepădase de protestantism, pentru a se lepăda apoi de catolicism în vremea compromisiului anglican al Elizabethiei, al cărui fidel căruș ținu pe se așezeze deîndată. Aceste merite cameroțnice l-au înălțat repede în sîmna stăpînului, ca l-a asigurat magistra-tura, apoi un loc în Parlament și în sfîrșit postul de șerif al comitatului. Din fînd că represaliile împotriva inamicilor reginului îi aduceau importante procente din averea inculpaților, rechizițiile, arestările și execuțiile s-au țînt țînt în Warwickshire. Vecinătatea aceasta neterifică n-a înțirizat să-și arde urmările. Judecăto-rii de pace al reginiei Elizabeth afîase lajpa optime îmblînziri a „exploatării mascalte cu luzzi religioase și politice” cu „exploatarea deschisă, nerușinată, directă și brută” (Marx). Era un om al vremurilor noi.

Momentul venise cînd pretulîndu-se cădea „valul de sentimentăitate ce a-copera relațiile familiale” și amicale reduct tot „la o simplă relație bă-nească” (id). John Shakespeare va pierde procesul de ipocelă intențat ru-dile sale apropiate Edmund Lambert, asupra unei părți din zestrea Mariei Arden. Apoi scoaterea sa din consiliul municipal, — ca un ul ce refuzase să depună noul jurămînt de credință, și împovărările amenz impuse de autorități, îl vor reduce în scurtă vreme la o existență de om sărac, „fără de prieteni și fără de ajutor” precum va aletsa un proces verbal din 1587.

Impotriva reginului de la legalizat sub prețelul religioase, se produc numeroase răscăle, înmăsușite în singele de arcebuzeții reginei. Numele unor membri ai familiei Shakespeare sînt puse adesea în legătură cu rebelii. Pentru neprezența în fața tribunalului din Westminster ca „jurburător al ordinii regalului”, John Shakespeare este condamnat la plată unei noi amenzii de 40 livre, adică aproximativ atît cît îi costase cîndva întreaga sa gospodărie din Henley-Street. Recipisa coroaanelă există încă în arhive.

În anii aceștia de mari dificultăți politice și materiale, de amărăciune și revoltă, la care s-au mai adăugat moartea unui copil și nașterea altuia (1580), nu se mai putea pune problema studiilor universitare ale lui Will. El este angajat în prăvălie de măcelăru Condrey, fostul primar din Stratford, ca să poată contribui la întreținerea familiei. Ralph Condrey îl ajută în felul acesta pe prietenul său John, ajuns la sapa de lemn.

Abia trecut de optisprezece ani, William se găsește să aducă în casă o gurtă în plus. Într-adevăr la 27 noiembrie 1582, el obține, în schimbul unei sume de bani, autorizația de căsătorie cu Anne Hathaway. Era fiica unui fermier vechi, coborîtor dintr-o familie de yeomen săraci, distincții odinoară în bătaia de la Agincourt; oameni de nădejde pe care, în focul luptei, regele înșuși îi numise „frați iubiți” ai săi. Noi, cei puțini, noi, ast mămunchi de frați

Căci cei ce azi cu mine sîngerează
Frațe-i voi spune — oricît de-umil
ar fi:
Acestă zi li va innobilă...
(HENRY V, IV, 3)

Căsătoria a fost celebrată potrivit vechiului rit, în ciuda ordonanțelor polițiste ale lui Thomas Lucy. Ceva din ceremonia aceasta romantică va străbate în oficierea căsătoriei secrete din-tre Romeo și Julieta de către Laurence, călugărul franciscan. Faptului că mireasa era ceva mai vîrstnică decît mirele nu i-a dat nicio importanță. Anne era o femeie harnică și desul de atrăgătoare, care după șapte luni i-a dat primul copil (Susanna), iar peste doi ani, doi gemeni, botezați de soțul Sadler cu prenumele lor: Hamlet și Judith. Vecin bui și prieten săritor, același Hamlet Sadler se va afla la căpătîiul lui Shakespeare, cînd își va semna, în 1616, testamentul.

E neîndoiș că între cei doi soți existau sentimente de caldă afecțiune. Poate că, mai țirziu, se va fi găndit la dînsa, scriînd:
Eu nu știu zîna cum își plîmbă pasul,
Dar draga mea, prin praful de uliți
caje...
(SONETUL 130)

Iar atunci cînd tînăra gazdă din Poveste de iarnă își va invita oaspeții la serbările fărăneșii ale Măiului, iar Shakespeare îi va accorda, acestei „regine a sîmintei și laptelui covisit”, calitățile gospodinei pricupite și grația unei zîne din basme, el va aduce un omagiu îndepărtat femeii care rămăsese la Stratford să-i îngrijească copiii și să țîna piept sărăciei și acrelli unor socri necăjiți.

Prima luptă

Zilele și nopțile toamnei și iernii a-nului 1584 au dat nu numai odată prilejul unor certeri meschine, iscale din lipsa de bani și lipsa de spațiu din casă.

Nu-i de mirare ca tinărul de 20 ani să-și dorească, în fundul inimii, în astfel de seri, o plecare oriunde în afară de Warwick, pe uscat, ori pe mare, în căutarea norocului, spre a se întorcea mai țirziu, în siml familiei, încercat de aur și de onoruri cum visau mulți tineri pe atunci. Deocamdată însă brațul său războinic ar fi slujit mai bine cinei familiei, adăugîndu-i în străchimi, o civovărie sau două, de vinat, din pădurea lordului. Numai că, prins asupra faptului, el ar fi plătit scump această îndrăzneală (de vîrăbă Robin Hood), pe care legile elizabehiene pentru protecția parcurilor de vîntoare o pedepseau draconic.

Necazurile care năpădășeau casa au culminat cu arestarea tatălui în legătură cu afacerea Arden-Somerville, survenită șase luni după nașterea Suzanei Shakespeare: Judecătorul Lucy descoperise un nou „complot” împotriva reginiei, pus la cale în Stratford de către un grup de rude și prieteni ai familiei. Pentru a-l de a preveni aspect religios, sir Thomas li arelase și pe preotul Hall, un om care renunșase de mult la teologie spre a se dedica studiului plantelor medicinale (un fel de părințe Laurence din Romeo și Julieta). În ciuda „argumentelor” lui Topcliffe, victimele nu și-au recunoscut nici-un fel de vină, suferind totuși pedepșă capitală, după o sumară judecată. John Shakespeare a scăpat ca prin urzile acului, iar denunțătorului i-a suat alocat noi beneficii, din averea condamnatilor.

Printr-o procedură similară, sir Thomas Lucy își însușise mai demult domeniul Fullbrook din vecinătate. Pădurea aparținuse pe vremuri obștie, iar locuitorii se obișnușiseră să-și completeze resursele alimentare cu vîntulul de pe acel domeni. După luarea (confiscarea) acestuia în posesie, vechiul obicei continua, sub forma ilegala a braconajului la care se dedau în special tinerii. Will nu putea lipsi de aceste temerare isprăvi, dată fiind mai ales persoana proprietarului. Dar nu numai atît. El a împins sfidarea pînă acolo, încît a compus o baladă satirică la adresa moșierului și a prins-o pe înșuși poarta parcului cu pîrcina.

În această biocultură baladă scrisă în formă de cîntec popular, revenea, în ciuda rîndurilor, refrenul: „Lucy-tousy” un calambur bazat pe un joc de pro-nunție, care se traduce prin „Lucy-pă-duchiosul”.

„Deputat, judecător, de nimic n-are habar;
El la Stratford poruncește la Lona;
Într-o țîntă, dăra e măgar”
LUCY-PĂDUCHIOSUL *)

În cîteva săptămîni, întreg comitatul li botezase pe satrap cu numele din refrenul năzdrăvanului leior al minșarului. Din această clipă tinărul branconier nerespectuos nu mai avu zile bune. Copol moșierului îi urmăreau zi și noapte, spre a-l dovedi cu o cît de neînmăscată vină, pentru ca să și se poată plăti, înșirșit, cu vîrți și în dînsul, pentru toată neabuzăta sa cul-tură.

Două lumi

În primăvara anului 1585, Will fugi din Stratford, lăsîndu-și deocamdată familia în voia soartei.

Prigoana aceasta a sîrînit în sufletul fugarului o urgă neîmpăcată împotriva asupritorului. Tipul acestuia va reveni de repetate ori în opera lui Shakespeare, umplut de întreg oprobîul și ridiculul admis de marginitel cenzurii regale. Atunci cînd alacul lui nu poate fi desălușit frontal, cu toată violența, dramaturgul atacă de flanc, cu îndemnare și subtilitate, obținînd aceste rezultate. Astăzi chiar cei mai înrași reprezentanți ai criticii „aristo-cratice” sînt nevoiți să recunoască chipul lui Thomas Lucy sub haina judecăto-rului Shallow, sperțar, cupid și servil, din Henry IV (Partea II-a) și în persoana aceluui caricaturat Shallow care îl acuză pe Falstaff de braconaj în Nevestele vesele din Windsor, spunînd că asta e o problemă de stat, ba chiar o răzvrătire:

FALSTAFF — E-i bine, domnule Shallow, se pare că vei să mă reclamai Majestății sale...
SHALLOW — Consiliul va fi zeizat; asta-i răzvrătire!...
(NEVESTELE VESELE, I, 1)

Dar mai presus de orice, Shakespeare va rămîne culezătorul cîntăreț al pădurii natale, al peisajului, oamenilor și legendelor felurite, ale neuitatei „merry England”, de care scriam la început.

La Stratford era un han faimos, situat în imediată apropiere a străvechiului pod de piatră de peste Avon, cunoscut sub numele de Hanul Ursului. Fîind la răscrucea drumurilor către Birmingham, Oxford și Londra, aci trăgeau gentlemenii care călătoreau cu suita lor de slujitori înarmați, negustorii cu chervane încărcate de mărfuri, studenții călări pe cai costelivi, îndreptîndu-se spre Oxford și curieri în slujba domniei, precum și acei neprețuiți cîntăreți ambulanz care declamau balade vechi, acompaniați de flaut sau de sunetul unui vechi instrument cu coarde. Ei cîntau isprăvile lui Robin Hood și ale vesellor săi sofi, arcăși fără de seară și cu dînsul, care leșeaua drumul mare, pe aceste locuroși, ca să lovească în asupritorii poporului. În ziua de 1 mai (May-day) cînd se sărbătorește amintirea acestui erou, locuitorii din Stratford făceau alături în pădurea Arden, unde petreceau interperfind scene din legendele despre Robin Hood. Această pio-

să amintire va reveni în Cum vă place, comedie a cărui acțiune se petrece, în parte, în pădurea Arden și în care se pomenesc de înșuși Robin Hood, deși lotul se întîmplă în Franța. Și va reveni în Cei doi țineri din Verona, cînd unul dintre proșcriși, — probabil la fel de pasionat după ciclul baladelor lui Robin Hood, cași Shakespeare, — exclamă, cînd se poate de firesc, în pădurile de lîngă... Milan:

Pe pieșuvia grasului călugăr
Al lui Robin Hood, eu vă jur, țirțaiți
Că asta-i tocmă bun de căpitan...
(Act IV, sc. 1)

Adevărul e că „oricare ar fi locul acțiunii, Italia, Franța, sau Navarra, întoldeaua, nătărăii săi originali, dascălii săi hiperdeștepti, femeile sale dragălate și ciudate sînt în fond tot merry England; țîi dai mereu seama că numai cerul Angliei li se potri-vește”. 3)

Acolo, în țirguroșul său natal, a ascultat Shakespeare basmele despre viațile miraculoase ale pădurii: șiretul încuroș-lume Robin, Titania zîna el-fiori și celelalte zînzăroși [din Visul unei nopți de vară] sau despre Mab, regina viselor omenești care călătorește într-o carită făcută dintr-o coajă de nucă [despre care pomeneste Mercutio, în Romeo și Julieta] sau despre sabatul înșpămîntătoarelor vrăjitoare [cu al cărui sobor se înfîlțese Macbeth].

La numai o fugă de cal depărtare de Stratford, se înalță vechiul castel Warwick — în legătură cu care poporul a păstrat nenumerate legende din vremele de vitejie, mai ales din timpul războiului „celor două roze”. — așa cum l-a descriis Shakespeare în piesa lui istorică Henry VI. Tot așa, palatul castelului Leicester de la Kenilworth, (descriis și de Walter Scott) va fi sîrînit imaginația aprinsă a viitorului dramaturg, prin fastul său princiar.

O amintire pururi vie l-a lăsat și curtea ambulanză care poposeau în acestora Hanului Ursului, cu repețoriul lor corpus din imilții (pline de gro-zăvii) ale tragediilor lui Seneca, sau ale comediilor lui Plaut și Terențiu, imitaiți grosolane, jucate singuri de sfîrșitor, așa cum juca, de pildă, Bol-ton în Visul unei nopți de vară și cum Hamlet li învătă pe aciori că nu trebuie să joace.

Dar o neuitată lecție li va fi dat via-ța pămîntului natal, cu felul de a gîndi și a se purta al fiecăruia, cu launa și flora locurilor sale dragi; despre toate acestea mărturisese întreaga operă a lui Shakespeare.

Tatăl, așa dar, pe Shakespeare, în jurul anului 1586, la Londra.

Shakespeare tipograf?

Și numai astfel este explicabil și considerabilul număr de termeni tehnici din arta „misterioasă” a tipografiei, la care poetul recurge în chip frecvent, de multe ori 5). Așa se explică poate și faptul că și-a putut ajuta familia în vremuri aț de turburi și că a izbutit să-și îmbogățească, temeinic și creator, cunoștințele și vocabularul, într-o aț de extraordinară măsură, încît să poată rivaliza cu amanșii din saloanele conțelu de Southampton, dar, mai ales, să fie, incontestabil, autorul capodoperelor sale.

A fost bun la toate

Fără îndoială că în privința acestui capitol din biografia lui Shakespeare, ca dealtfel în privința întregii sale biografii, părerile sînt împărțite în primul rînd din pricina absenței documentelor certe. Astfel, de pildă, în legătură cu situația sa de „jine-cal” al gentilemenilor care veneau la teatru, știrlea o delinem de la Robert Shield autorul unui Biografii de poeți (1753), care declară că a auzi-o „de la un gentileman” căruia l-ar fi comunicat-o Newton, editorul operelor lui Milton. Newton o aflase de la vechiul poet Alexandru, Shakespeare once a prinler and book-mann. Stratford-upon-Avon, Shakespeare Press, 1932. Din natericre argumentele acestui comentator țînd să susțină ideea sprînjului dezinteresat pe care editorul cu același nume l-ar fi acordat lui Shakespeare. Aceasta idee este însă desmintită de încălcarea flagrantă a drepturilor de autor ale poetului de către numitul editor, prin publicarea antologiei de poeme The Passionate Pilgrimage (1599-1612) neautorizată de Shakespeare și Heywood ale căror opere fuseseră reproduse.

5) Peste cinci sute de citate din diferite opere ale lui Shakespeare, sînt aduse în sprînjul acestui punct de vedere în comunicarea lui W. JAGGARD, Shakespeare once a prinler and book-mann. Stratford-upon-Avon, Shakespeare Press, 1932. Din natericre argumentele acestui comentator țînd să susțină ideea sprînjului dezinteresat pe care editorul cu același nume l-ar fi acordat lui Shakespeare. Aceasta idee este însă desmintită de încălcarea flagrantă a drepturilor de autor ale poetului de către numitul editor, prin publicarea antologiei de poeme The Passionate Pilgrimage (1599-1612) neautorizată de Shakespeare și Heywood ale căror opere fuseseră reproduse.

SONETUL I

Tot ce-i frumos am vrea să n-aibă moarte
Și tandafurul vrem să dea boboc,
Ca viața lui, ajunsă la soroc,
Urmasul să l-o ducă mai departe.

Tu însă, ce-ți restrîngi la ochii tăi
Lumina pentru care-ți arzi din ține,
Jertfești belșugul — foamei depine
Și-ți ești vrăjmas, mai rău decît cei rai.

Tu, azi potoaibă lumii pentru-o clipă
Și crainic unel dalbei primăveri,
În muguru-ți închizi ațite-averi,
Avar gîngăș: țîncirea țînc-risipă.

Ai milă! Căpeșun, mormînt, nu-ți fi
Și lumii bunul nu i-l înghiți!

In romînește de
Ion Frunzeti

N. B. Sonet din seria pe tema „Carpe diem”

Redactor-șef: Zaharia Stancu. Colegiul redacțional: Mihai Beniuc, Marcel Bressănu, Eusebiu Camilari, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct), Alexandru Jar, Eugen Jelebanu, George Macoveșcu, Ion Mihăileanu, Veronica Porumbacu (redactor-șef adjunct), Cicerone Theodorescu, Ion Vițner.

„Cînd despre ce fac Regii ai o carte,
Mai țînc-i șo ascunzi, decît să spu-
(PERICLES, I, 1)

Tinărul Will a făcut patru zile, pe jos, pînă la Londra. Ajuns în cetate,